ସକାମଶିବପୂଜା ।

ଶ୍ରୀ ଗୋବନ୍ଦ ରଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ପ୍ରଥମବାର

ପ୍ରକାଶିତ ।

ଅରୁଣୋଦୟ ଯନ୍ତ୍ରାଳୟର ମେସିନ୍‌ଯନ୍ତ୍ରେ

ମୁଦ୍ରିତ ।

ଶିବ ଶିବ

CUTTACK
Printed by N. N. Sahoo
at the Arunodoya Press.
1909.

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୶ ଦୁଇଅଣା ।

ସକାମଶିବପୂଜା ।

ଶ୍ରୀ ସୋବନ ରଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ପ୍ରଥମବାର

ପ୍ରକାଶିତ ।

ଅରୁଣୋଦୟ ଯନ୍ତ୍ରାଳୟର ମେସିନ୍‌ଯନ୍ତ୍ରେ

ମୁଦ୍ରିତ ।

ଶିବ ଶିବ

CUTTACK
Printed by N. N. Sahoo
at the Arunodoya Press.
1909.

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୵ ଦୁଇଅଣା ।

ଷଡାମ ଦେବପୂଜାର

ସୂଚିପତ୍ର ।

—:୦:—

ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ !

ସକାମ ଶିବପୂଜା ।

ନାରଦ ଉବାଚ ।

ଧର୍ମାର୍ଥ କାମମୋକ୍ଷଣାଂ ସାଧନଂ ପରମଂ ହିତଂ ।
ସର୍ବଂ କଥୟ ମେ ଶମ୍ଭୋ କଲୌ ସର୍ବାର୍ଥ ସିଦ୍ଧିଦଂ । ୧ ।

ଅର୍ଥ—ନାରଦ କହିଲେ ହେ ଶମ୍ଭୋ ଏହି କଳିଯୁଗରେ ସମସ୍ତ ସିଦ୍ଧିପ୍ରଦ ଓ ଧର୍ମ ଅର୍ଥ କାମ ମୋକ୍ଷର ସାଧନକାରୀ ଏବଂ ହିତକର ଉତ୍ସବ ଯହ ଥାଏ ତାହା କହନ୍ତୁ । ୧ ।

ଈଶ୍ବର ଉବାଚ ।

ଶୃଣୁ ନାରଦ ବକ୍ଷ୍ୟାମି ଶିବପୂଜାବିଧାନକଂ ।
ଯସ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନମାତ୍ରେଣ ସର୍ବସିଦ୍ଧିଂ ଲଭେନ୍ନରଃ । ୨ ।

ଅର୍ଥ—ଈଶ୍ବର କହିଲେ ହେ ନାରଦ ଶିବ ପୂଜାର ବିଧାନ କହୁଅଛୁ ଶୁଣ । ଯାହାର ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟ ସକଳ ସିଦ୍ଧି ଲାଭକରେ । ୨ ।

ଶୁଦ୍ଧଂ ମୃଦଂ ସମାନୀୟ ପୁନଃ ଶୋଧ୍ୟ ବିଶେଷତଃ ।
ଲିଙ୍ଗାକାରଂ ତତଃ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ ଯଥୋକ୍ତ ବିଧିନା ପୁମାନ୍ । ୩

ଅର୍ଥ[illegible]ବ ମୃତ୍ତିକା ଆଣି ତାକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଯୋଛି ତହିଁରୁ କୁଟା ଖଡ଼ି ବାହାର କରିଦେଇ ଲିଙ୍ଗ ଆକାରରେ ଗଢ଼ିବ । ୩ ।

ପୂଜୟେତ୍ ସୁବିଧାନେନ ଲିଙ୍ଗଂ ପାର୍ଥିବମୁତ୍ତମଂ ।
ଅଖଣ୍ଡଂ କାରୟେତ୍ ଦ୍ୱିହାତ୍ ବକ୍ଷ୍ୟମାର୍ଣୈଶ୍ଚ ନାମଭିଃ । ୪ ।

ଅର୍ଥ—ସେହି ଉତ୍ତମ ପାର୍ଥିବ ଲିଙ୍ଗକୁ ଅଖଣ୍ଡ କରି ଗଢ଼ି ଉତ୍ତମ ବିଧିରେ ପୂଜା କରିବ । ଗଢ଼ିବା ମନ୍ତ୍ର ଓ ପୂଜାମନ୍ତ୍ର ଆଗରେ କହିବୁ । ୪ ।

ମୃଦାହରଣଂ ହରସ୍ଟିଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଧ୍ୟାନମେବ ଚ ।
ସ୍ଥାପନଂ ପୂଜନଂ ଚୈବ କ୍ଷମସ୍ୱେତି ବିସର୍ଜନଂ । ୫ ।
ହରସ୍ତ ମହେଶ୍ୱର ଶ୍ଚୈବ ଶୂଳପାଣିଃ ପିନାକଧୃକ୍ ।
ଶିବଃ ପଶୁପତିଶ୍ଚୈବ ମହାଦେବୋ ହ୍ୟନୁକ୍ରମାତ୍ । ୬ ।

ଅର୍ଥ—ହର ନାମଧର ମୃତ୍ତିକା ଆଣିବ, ମହେଶ୍ୱର ନାମଧର ଗଢ଼ିବ, ଶୂଳପାଣି ନାମଧର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବ, ପିନାକଧୃକ୍ ନାମଧର ଧ୍ୟାନ କରିବ, ଶିବ ନାମରେ ସ୍ଥାପନ, ପଶୁପତି ନାମରେ ପୂଜନ, ଓ ମହାଦେବ ନାମଧର କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ । ୫ । ୬ ।

ଏବମର୍ଚ୍ଚୟତଃ ପୁଂସଃ ପାର୍ଥିବ ଲିଙ୍ଗମୁତ୍ତମଂ ।
ମାସତ୍ରୟେଣ ସିଦ୍ଧିଃ ସ୍ୟାନ୍ନାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟାବିଚାରଣା । ୭ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ନାରଦ ଏହିପରି ଉତ୍ତମ ପାର୍ଥିବ ଲିଙ୍ଗପୂଜା କରୁଥିବା ପୁରୁଷର ତିନମାସରେ ଫଳସିଦ୍ଧି ହୁଏ, ଏଥିରେ କିଛିମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ୭ ।

ନାରଦ ଉବାଚ ।

କେନ ବା ପୂଜ୍ୟତେ ଦେବଃ ପଦାର୍ଥେନ ବିଶେଷତଃ ।
କେନ ବା ବିଧିନା ତତ୍ର ଯସ୍ମାତ୍ ସିଦ୍ଧିଂ ଲଭେନ୍ନରଃ । ୮ ।

ଅର୍ଥ—ନାରଦ କହିଲେ କି କି ବିଶେଷ ପଦାର୍ଥରେ ମହାଦେବଙ୍କର ପୂଜା ହୁଏ ବା କେଉଁ ବିଧିରେ ପୂଜାକଲେ ନର ସିଦ୍ଧି ଲଭକରେ ତାହା କହନ୍ତୁ । ୮ ।

ଈଶ୍ୱର ଉବାଚ ।

କମଲୈର୍ବିଲ୍ୱପତ୍ରୈଶ୍ଚ ଶତପତ୍ରୈସ୍ତଥା ପୁନଃ ।
ଶଙ୍ଖୀପୁଷ୍ପୈ ସ୍ତଥା ଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କାମୋ ଭବେଦ୍ଧ୍ରୁବା । ୯ ।

ଅର୍ଥ—ଈଶ୍ୱର କହିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାମନାକାଂକ୍ଷୀ ମନୁଷ୍ୟ କମଳ ବିଲ୍ୱ-ପତ୍ର, ଶତଦଳ ପଦ୍ମ ଓ ଶଙ୍ଖୀ ପୁଷ୍ପରେ ମହାଦେବଙ୍କୁ ପୂଜାକରିବ ଶଙ୍ଖୀ ପୁଷ୍ପ ଅର୍ଥାତ୍ ଶଙ୍ଖ ଆକାର ଯେଉଁଫୁଲ ହୁଏ ତାହାର ଅପର ନାମ ଶଙ୍ଖାହୁଳି ।

ଏତୈସ୍ତୁ ଲକ୍ଷସଂଖ୍ୟାକୈ ର୍ଲକ୍ଷ୍ମୀଃସ୍ୟାନ୍ନାତ୍ର ସଂଶୟଃ । ୧୦ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ନାରଦ ଏହି ସବୁ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟରୁ ଯେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାଦେଇ ପୂଜାକଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରାପ୍ତହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ୧୦ ।

ଆୟୁଃକାମୋ ଭବେଦ୍ୟୋବୈ ଦୂର୍ବାଭିଃ ପୂଜନଂ ଚରେତ୍ । ୧୧ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ଋଷିସତ୍ତମ ଆୟୁର୍ବୃଦ୍ଧିକାମୀ ନର ଲକ୍ଷ ପରିମିତ ଦୂର୍ବାକାଣ୍ଡରେ ମହାଦେବଙ୍କ ପୂଜା କରିବ । ୧୧ ।

ପୁତ୍ରକାମୋ ଭବେଦ୍ୟସ୍ତୁ ଧତ୍ତୂର କୁସୁମୈର୍ନରଃ ।
ରକ୍ତଦଣ୍ଡସ୍ତୁ ଧତ୍ତୂରଃ ପୂଜନେ ଶୁଭଦଃ ସ୍ମୃତଃ । ୧୨ ।

ଅର୍ଥ—ପୁତ୍ରକାମୀ ମାନବ ଧୂତୁରଫୁଲରେ ପୂଜା କରିବ । ଏବଂ ଯେଉଁ ଧୂତୁରଫୁଲର ନାଡ଼ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବ ସେଥିରେ ପୂଜା କଲେ ଶିବ ବିଶେଷ ଶୁଭଦାୟକ ହୁଅନ୍ତି । ୧୨ ।

ଅଗସ୍ତି କୁସୁମୈର୍ଯସ୍ତୁ ତସ୍ୟ ବୈ ବିପୁଳଂ ଯଶଃ । ୧୩ ।

ଅର୍ଥ—ବିପୁଳଯଶକାମୀ ମନୁଷ୍ୟ ଅଗସ୍ତିକୁସୁମରେ ପୂଜା କରିବ । ୧୩ ।

ଭୁକ୍ତି ମୁକ୍ତି ଫଳଂ ତସ୍ୟ ତୁଳସୀ ପୂଜନଂ ଚରେତ୍ । ୧୪ ।

ଅର୍ଥ—ଭୋଗ ଅଉ ମୋକ୍ଷ କାମୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଲକ୍ଷ ପରିମିତ ତୁଳସୀ ପତ୍ରରେ ପୂଜାକଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଭୁକ୍ତି ମୁକ୍ତି ଫଳ ଲାଭ କରିବ । ୧୪ ।

ଅର୍କପୁଷ୍ପୈଃ ପ୍ରତାପସ୍ତୁ କୁବ୍ଜକହ୍ଲାରକୈସ୍ତଥା ।
ଜବାକୁସୁମପୂଜା ତୁ ଶତ୍ରୂଣାଂ ମୃତ୍ୟୁଦା ସ୍ମୃତା । ୧୫ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ନାରଦ ଅର୍କ ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜାକଲେ ପ୍ରତାପ ବଢ଼େ । କୁବ୍ଜ-ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟିଏ ସୁଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପ, ଚମ୍ପା, ଅଶୋକ, ବା ସେବତୀ ପୁଷ୍ପରୁ ଗୋଟିଏ ଦେଇ ପୂଜାକଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତାପ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ । କହ୍ଲାର ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ୱେତୋତ୍ପଳରେ ପୂଜା କଲେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ପ୍ରତାପ ବଢ଼େ । ଆଉ ଜବାପୁଷ୍ପରେ ପୂଜାକଲେ ଶତ୍ରୁନାଶ ହୁଏ । ୧୫ ।

ଶ୍ୱେତୋଚ୍ଚାଟନକାମୋହ୍ମ କରବୀରଣି ବା ଦରେତ୍ ।
ବନ୍ଧୂକୈର୍ଭୂଷଣାବାପ୍ତି ର୍ଜାତ୍ୟା ବାହନସମ୍ଭବଃ । ୧୬ ।

ଅର୍ଥ—ଶ୍ୱେତଉଚ୍ଚାଟନକାମନାକାରୀ ମାନବ କରବୀରପୁଷ୍ପରେ ପୂଜା କରିବ । ଅଉ ବନ୍ଧୂକ ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜା କଲେ ଅଳଙ୍କାର ମିଳେ । ଜାଇ ଓ ମାଳତୀ ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜାକଲେ ବାହନ ମିଳେ । ୧୬ ।

ଅତସୀ କୁସୁମୈରେବ ବିଷ୍ଣୁବଲ୍ଲଭତାମିୟାତ୍ ।
ଶମୀପତ୍ରୈସ୍ତଥାମୁକ୍ତିଃ ପ୍ରାପ୍ୟତେ ପୁରୁଷେଣ ତୁ । ୧୭ ।

ଅର୍ଥ—ଅତସୀ କୁସୁମରେ ଶିବପୂଜା କଲେ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତି ଲାଭକରେ ଅଉ ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ଶମୀପତ୍ରରେ ଶିବ ପୂଜାକରେ ସେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରେ । ୧୭ ।

ମଲ୍ଲିକାକୁସୁମୈର୍ଦେବଃ ସ୍ତ୍ରିୟଂ ଶୁଭତରାଂ ଶିବଃ ।
ଯୂଥିକା କୁସୁମୈଃ ଶସ୍ୟଂ ଗୃହଂ ନୈବ ବିମୁଞ୍ଚତି । ୧୮ ।

ଅର୍ଥ—ମଲ୍ଲୀଫୁଲରେ ଶିବ ପୂଜାକଲେ ଶୁଭତର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମିଳେ । ଯୁଈ ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜାକଲେ ଧାନ୍ୟାଦି ଶସ୍ୟରେ ଗୃହ ପୂର୍ଣ୍ଣହୁଏ । ୧୮ ।

କର୍ଣ୍ଣିକାରୈ ସ୍ତଥାବସ୍ତ୍ର ସମ୍ପତ୍ତିର୍ଜାୟତେ ନୃଣାଂ ।
ନିର୍ଗୁଣ୍ଡୀ କୁସୁମୈର୍ଲୋକେ ମନୋ ନିର୍ମଳତାଂ ବ୍ରଜେତ୍ । ୧୯

ଅର୍ଥ—କର୍ଣ୍ଣିକାର ଅର୍ଥାତ୍ ମୂଦାଙ୍ଗ ଫୁଲରେ ପୂଜାକଲେ ବହୁତ ବସ୍ତ୍ର ଲାଭହୁଏ । ନିର୍ଗୁଣ୍ଡୀ ଫୁଲରେ ପୂଜାକଲେ ସର୍ବଦା ମନ ନିର୍ମଳ ରହେ । ୧୯ ।

ଯଦି କୁସୁମୈସ୍ତୁ ନଦୈବତ ତଚ୍ଛୈବ ଶିବଚର୍ଚ୍ଚନଂ ।
ଚମ୍ପକଂ କେତକଂ ହିତ୍ୱା ଅନ୍ୟତ୍ ସର୍ବଂ ଶିବାର୍ପୟେତ୍ । ୨୦

ଅର୍ଥ—ଯେବେ ଏସବୁ ଫୁଲ ନ ମିଳେ ତେବେ ଚମ୍ପା ଓ କେତକୀ ଫୁଲକୁ ଛାଡ଼ି ଯେ କୌଣସି ଫୁଲରେ ଶିବପୂଜା କରିବ ।

ପୁଷ୍ପାଣି ଫଳଜାତାନି ମୁକ୍ତିଦାନି ନ ସଂଶୟଃ ।
ସ୍ୱଚ୍ଛକା କୁସୁମାନାଂ ସହସ୍ରାଣାଂ ମୁକ୍ତ୍ୟଦାନି ତ । ୨୦ ।

ଅର୍ଥ—ଜଳ ପୁଷ୍ପରେ ଶିବପୂଜା କଲେ ନିଶ୍ଚୟ ମୁକ୍ତିଲାଭ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଅଉ ସ୍ଥଳପୂଲରେ ଶିବପୂଜା କଲେ ଶତ୍ରୁ ନାଶହେବ ଏ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୦ ।

ଅତଃପରଂ ତୁ ଧାନ୍ୟାନାଂ ଫଲଂମେ ଶୃଣୁ ସତ୍ତମ ।
ତଣ୍ଡୁଳାରୋପଣେ ନୃଣାଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀବୃଦ୍ଧିଃ ପ୍ରଜାୟତେ । ୧୧ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ସତ୍ତମ ନାରଦ ଏବେ ଧାନ୍ୟମାନଙ୍କର ଫଳ ଶୁଣ । ଶିବଙ୍କଠାରେ ତଣ୍ଡୁଳ ଅର୍ପଣ କଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୃଦ୍ଧିହୁଏ । ୧୧

ଷଟ୍କୈରେବ ତୁ ପ୍ରସ୍ଥାନାଂ ତଦର୍ଦ୍ଧେନ ତଥା ପୁନଃ ।
ପଲଦ୍ୱୟଂ ତଥା ତତ୍ର ଲକ୍ଷମାନମୁଦାହୃତଂ । ୧୨ ।

ଅର୍ଥ—ତଣ୍ଡୁଳର ଲକ୍ଷସଙ୍ଖ୍ୟା ଏହି ପରିହୁଏ ଯଥା—ଛ ଅଉ ଅଧପ୍ରସ୍ଥର ସାଙ୍ଗେ ୨ ଦୁଇପଲ ହେଲେ ଏକ ପରିମାଣ ହେଲା ଏହିପରି ଲକ୍ଷସଙ୍ଖ୍ୟା ତଣ୍ଡୁଳର ହୁଏ । ୧୨ ।

ପୂଜା ରୁଦ୍ରବିଧାନେନ କୃତ୍ୱା ବସ୍ତ୍ରଂ ସୁସୁନ୍ଦରଂ ।
ଶିବୋପରି ନ୍ୟସେତ୍ତସ୍ୟ ତଣ୍ଡୁଳାର୍ପଣମୁତ୍ତମଂ । ୧୩ ।

ଅର୍ଥ—ଶିବଙ୍କର ପୂଜାବିଧିଅନୁସାରେ ପୂଜାକରି ତାହାଙ୍କ ଉପରେ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଖଣ୍ଡିଏ ନୂତନ ବସ୍ତ୍ର ନ୍ୟାସକରି ତାଉପରେ ତଣ୍ଡୁଳ ଅର୍ପଣ କରିବ । ୧୩ ।

ଉପରି ଶ୍ରୀଫଲଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ଗନ୍ଧପୁଷ୍ପାଦିଭିସ୍ତଦା ।
ଧଳାନାଂ ଚ ତଥା ଲିଙ୍ଗଂ ମହାପାତକନାଶନଂ । ୧୪ ।

ଅର୍ଥ—ତଦୁପରି ଗୋଟିଏ ଶ୍ରୀଫଳ ରଖି ବିଧି ଅନୁସାରେ ଗନ୍ଧପୁଷ୍ପ ଧୂପଦୀପ ଦେଇ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପ୍ରସ୍ଥରେ ଲକ୍ଷ ଥର ଚଢ଼ାଇଲେ ନିଶ୍ଚୟ ମହା ପାତକ ନାଶହେବ । ୧୪ ।

ଏକାଦଶପଲୈରେବ ଲକ୍ଷମାନମୁଦାହୃତଂ ।
ମହାପାତକଜଂ ଦୁଃଖଂ ନଶ୍ୟନ୍ତି ତତ୍କ୍ଷଣାଦ୍ଧ୍ରୁବ । ୧୫ ।

ଅର୍ଥ—ଏଗାର ପଲ ପରିମାଣରେ ତଣ୍ଡୁଳର ଲକ୍ଷସଙ୍ଖ୍ୟା ହୁଏ ।

ଏହି ବର୍ଷରେ ଜଳ ଚଢ଼ାଇଲେ ମହା ପାତକ ଜନିତ ଦୁଃଖ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ନଷ୍ଟହେବ ଏହା ନିଶ୍ଚୟ । ୧୫ ।

ଯବପୂଜା ତଥା ପ୍ରୋକ୍ତା ଲକ୍ଷେଣ ପରମା ଶୁଭା ।
ପ୍ରସ୍ଥାନାମଷ୍ଟକଂ ଚୈବ ପ୍ରସ୍ଥାର୍ଦ୍ଧ ସଂଯୁତଂ ପୁନଃ ।
ପଳଦ୍ୱୟସଂଯୁତଂ ତଚ୍ଚ ମାନମେତଦ୍ଧି ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତଂ । ୧୬ ।

ଅର୍ଥ—ସେହିପରି ସାଢ଼େ ଅଠପ୍ରସ୍ଥ ଯବ ସହିତରେ ଦୁଇପଲ ଯବ ସଂଯୋଗ କଲେ ଏକ ପରିମାଣ ହୁଏ । ଏହି ବର୍ଷରେ ଲକ୍ଷ ଯବ ଚଢ଼ାଇଲେ ସର୍ବସୁଖ ଲାଭକରେ । ୧୬ ।

ଯବପୂଜା ତଥା ପ୍ରୋକ୍ତା ସ୍ୱର୍ଗେ ସୁଖବିବର୍ଦ୍ଧିନୀ ।
ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନାଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ଫଳ ମିଚ୍ଛତା । ୧୭ ।

ଅର୍ଥ—ଯେଉଁ ଯବପୂଜାର ବିଧାନ କହିଲୁଁ ଏହି ବିଧିରେ ଯବ ଦ୍ୱାରା ଶିବପୂଜାକଲେ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୁଏ । ଅତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣଫଳ-କାମୀଜନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସହିତ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ବ୍ରତ କରିବ । ୧୭ ।

ଗୋଧୂମାନାଂ ତଥାପୂଜା ପ୍ରଶସ୍ତା ଋଷିସତ୍ତମ ।
ସନ୍ତତର୍ବର୍ଦ୍ଧନେତ୍ସାପି ଯଦି ଲକ୍ଷାବଧିଃ କୃତା । ୧୮ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ଋଷିସତ୍ତମ ସେହିପରି ଲକ୍ଷାବଧି ଗହମରେ ଶିବପୂଜା କଲେ ସନ୍ତତିବୃଦ୍ଧି ହୁଏ । ୧୮ ।

ଦ୍ରୋଣାର୍ଦ୍ଧେନ ଭବେଲ୍ଲକ୍ଷଂ ବିଧାନଂ ବିଧିପୂର୍ବକଂ ।
ପୂଜନଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣାନାଂ ହି ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ଭବେଦିହ । ୧୯ ।

ଅର୍ଥ—ଅର୍ଦ୍ଧଦ୍ରୋଣ ଗହମରେ ଏକ ପରିମାଣ ହୁଏ । ଏହି ପରି-ମାଣ ଲକ୍ଷସଂଖ୍ୟାବଧିରେ ପୂଜା କରିବ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସହିତ ଅପେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ବ୍ରତ କରିବ । ୧୯ ।

ମୁଦ୍ଗାନାଂ ପୂଜନାଦେବ ଶିବୋଯଚ୍ଛତି ବୈ ସୁଖଂ । ୨୦ ।

ଅର୍ଥ—ମୁଗରେ ପୂଜାକଲେ ଶିବ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଖ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

ପ୍ରସ୍ଥାନାଂ ସପ୍ତକେନୈବ ପ୍ରସ୍ଥାର୍ଦ୍ଧେନ ତଥା ପୁନଃ ।
ପଲଦ୍ୱୟଯୁତେନୈବ ଲକ୍ଷମେକଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାଃ । ୩୧ ।

ଅର୍ଥ—ସାଢ଼େ ସାତପ୍ରସ୍ଥରେ ଦୁଇପଲ ଯୋଗକଲେ ଏକ ହେବ । ଏହିପରିମାଣରେ ମୁଦ୍ଗର ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାକୁ ପଣ୍ଡିତମାନେ କହିଅଛନ୍ତି ।

ମାଷାଣାଂ ଚ ତଥା ପ୍ରୋକ୍ତା ସ୍ନେହଦାଷଂ ବଦେଦ୍ଯ ସା ।
ପ୍ରସ୍ଥାନାମଷ୍ଟକେନୈବ ଲକ୍ଷମେକଂ ପୁରାତନୈଃ । ୩୨ ।

ଅର୍ଥ—ଏହିପରି ବ୍ରୀହିରେ ପୂଜାକଲେ ସର୍ବଦ୍ୱେଷ ନାଶହେବ । ତାଳୁ ଅଠପ୍ରସ୍ଥରେ ଲକ୍ଷପରିମିତ ହେବ ଏହା ପ୍ରାଚୀନ ମତ । ୩୨ ।

ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ ପୂଜନଂ ଦେବ ସର୍ବାଧ୍ୟକ୍ଷେ ପରାତ୍ମକ ।
ଧର୍ମାର୍ଥବର୍ଦ୍ଧନାସ୍ୟୈବ ପୂଜା ସର୍ବସୁଖାବହା । ୩୩ ।

ଅର୍ଥ—ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ ଧାନ୍ୟରେ ସର୍ବାଧ୍ୟକ୍ଷ ପରମାତ୍ମା ଶିବଙ୍କୁ ପୂଜାକଲେ ଧର୍ମ ଓ ଅର୍ଥର ବୃଦ୍ଧିହେବ ଆଉ ସମସ୍ତ ସୁଖମିଳେ । ୩୩ ।

ପ୍ରସ୍ଥମେକଂ ଚ ଯବପ୍ରୋକ୍ତଂ ଲକ୍ଷମେକଂ ପୁରାତନୈଃ ।
ବ୍ରହ୍ମଭୋଜଂ ତଥା ପ୍ରୋକ୍ତମର୍ଦ୍ଧାଣାଂ ସଂଖ୍ୟଯା ମୁନେ । ୩୪ ।

ଅର୍ଥ—ଯାହାକ ଏକ ପ୍ରସ୍ଥର ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟା ପରିମାଣ ବୁଝାଯାଇଅଛି ଆଉ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତକ ପରିମାଣ ଯାହାକ ବୁଝାଯାଇଅଛି ଏ ସବୁ ଦ୍ୱାଦଶ ପରିମିତ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଭୋଜ୍ୟ କରଦେବ ।୩୪

ସର୍ଷପପୂଜନଂ ତସ୍ୟ ଶତ୍ରୋର୍ମୃତ୍ୟୁକରଂ ସ୍ମୃତଂ ।
ପ୍ରସ୍ଥେନ ପଲଯୁକ୍ତେନ ଲକ୍ଷମେକଂ ତଥା ସ୍ମୃତଂ । ୩୫ ।

ଅର୍ଥ—ସୋରିଷରେ ପୂଜାକଲେ ଯେ ଶତ୍ରୁର ମୃତ୍ୟୁହେବ ଏ କଥାପୂର୍ବରୁ ବୁଝାଯାଇଅଛି, ତାଳୁ ଏକପ୍ରସ୍ଥରେ ଏକପଲ ଯୁକ୍ତକଲେ ଏକସଂଖ୍ୟାହେବ ଏହି ହିଥରେ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ପୂଜାକଲେ ସେହିଫଳ ହେବ ।୩୫

ସର୍ଷପାଣାଂ ତଥା ଲକ୍ଷଂ ପଲୈର୍ବିଂଶତିସଂଖ୍ୟୟା ।
ତେଷାଂ ଚ ପୂଜନାଦେବ ଶତ୍ରୋର୍ମୃତ୍ୟୁରୁଦାହୃତଃ ।
ଦ୍ୱିପ୍ରସ୍ଥାଣାଂ ସ୍ନେହନଂ ତତ୍ର ଶତମେବୋଦ୍ଧୃତଂ ସ୍ମୃତଂ । ୩୬ ।

ଅର୍ଥ—୬୦ପଳରେ ଏକସଂଖ୍ୟା ମାନ ଏହିକ୍ରମରେ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟକ ଷୋଡ଼ଶରେ ଶିବପୂଜା କଲେ କ୍ଷିପ୍ର ଶଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁଦେବ । ଅନ୍ତୁ ୧୦୧ ଜଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ କରାଇବ । ୩୬ ।

ମାସ୍ୱିତସମ୍ଭବା ପୂଜା ଶତ୍ରୋର୍ନାଶକରୀ ସ୍ମୃତା । ୩୭ ।
ଅତୋଽପି ବହୁଧୈ ର୍ଧାନ୍ୟୈଃ ପୂଜନଂ ଶଙ୍କରସ୍ୟ ତ ।
କର୍ପୂରୈ ରଞ୍ଜିତଂ ଧାନ୍ୟଂ ବହୁଧଂ ସମର୍ପୟେଚ୍ଛିବେ । ୩୮ ।

ଅର୍ଥ—ମସ୍ୱିତ ସମ୍ଭବ ପୂଜା ଶତ୍ରୁନାଶ କାରକ ହୁଏ । ୩୭ । ଅତଏବ ନାନାପ୍ରକାର ଧାନ୍ୟରେ ଶିବପୂଜା କରିବ । ଅନ୍ତୁ ସେହି ଧାନ୍ୟକୁ କର୍ପୂର ପ୍ରଭୃତି ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ରଞ୍ଜିତ କରି ଅର୍ପଣ କରିବ । ୩୮ ।

ରଙ୍ଗୈ ର୍ନାନାବିଧୈଶ୍ଚୈବ ରଞ୍ଜିତୈର୍ବାର୍ପୟେଚ୍ଛିବଂ ।
ନାନାସୁଖକରୀ ପୂଜା ଜ୍ଞେୟା ଚ ଋଷିସତ୍ତମ । ୩୯ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ଋଷିସତ୍ତମ ଯେ ନାନାପ୍ରକାର ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟରେ ରଞ୍ଜିତ କରି ଶିବଙ୍କୁ ପୂଜାକରେ ସେ ବହୁ ପ୍ରକାର ସୁଖଲାଭ କରେ ।

ଇତ୍ୟେତଦ୍ବଚନଂ ଶ୍ରୁତ୍ୱା ନାରଦଃ ପ୍ରତ୍ୟଭାଷତ ।
ସ୍ୱାମିନ୍ ସର୍ବ ଜଗନ୍ନାଥ ସର୍ବଜ୍ଞସ୍ତ୍ୱଂ ସଦାଶିବଃ ।
ପୟଃ କ୍ଷୀରଦଧାରାଣାଂ କଥୟସ୍ୱ ଫଳଂ ବଲ୍ଲେ । ୪୦ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ସବୁକଥା ଶୁଣି ନାରଦ କହିଲେ ସ୍ୱାମିନ୍ ତୁମ୍ଭେ ଜଗତର ନାଥ ଅଟ ସର୍ବଜ୍ଞ ଏବଂ ମଙ୍ଗଳରୂପୀ ଅଟ ଅତଏବ ଜଳ ଦୁଗ୍ଧ ଅଦ ଧାର ଦାନର ଓ ଫଳ ତାହା କହ । ୪୦ ।

ସଦାଶିବ ଉବାଚ ।

ଜ୍ୱରପ୍ରଳାପଶାନ୍ତ୍ୟର୍ଥଂ ଜଳଧାରା ଶିବପ୍ରିୟା ।
ଘୃତଧାରା ଶିବେ କାର୍ଯ୍ୟା ଯାବନ୍ମନ୍ତ୍ରସହସ୍ରକଂ ।
ତଦା ବଂଶସ୍ୟ ବିସ୍ତାରୋ ଜାୟତେ ନାତ୍ର ସଂଶୟଃ । ୪୧ ।

ଅର୍ଥ—ମହାଦେବ କହିଲେ ଜଳରେ ଶିବଙ୍କୁ ଅଭିଷେକ କଲେ

ଜ୍ୱରବେଗ ଶାନ୍ତହୁଏ । ସହସ୍ର ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଘୃତରେ ଅଭିଷେକ କଲେ ବଂଶ ବୃଦ୍ଧିହୁଏ ଏଥିରେ ସଂଶୟ ନାହିଁ । ୪୧ ।

ପ୍ରମେହରୋଗଶାନ୍ତ୍ୟର୍ଥଂ ପ୍ରାପ୍ନୁୟାନ୍ ମନସୀପ୍ସିତଂ ।
କେବଳଂ ଦୁଗ୍ଧଧାରା ଚ ତଦା କାର୍ଯ୍ୟା ବିଶେଷତଃ । ୪୨ ।

ଅର୍ଥ—କେବଳ ଦୁଗ୍ଧରେ ଅଭିଷେକକଲେ ପ୍ରମେହରୋଗ ଶାନ୍ତିହୁଏ ଏବଂ ମନୋବାଞ୍ଛିତ ଫଳମିଳେ । ୪୨ ।

ଶର୍କରା ମିଶ୍ରିତା ତତ୍ର ଯଦା ବୁଦ୍ଧିଜଡ଼ୋଭବେତ୍ ।
ଶ୍ରେଷ୍ଠବୁଦ୍ଧିର୍ଭବେତ୍ତସ୍ୟାଽପି କୃପୟା ଶଙ୍କରସ୍ୟ ତୁ । ୪୩ ।

ଅର୍ଥ—ଦୁଗ୍ଧ ସଙ୍ଗରେ ଶର୍କରା ମିଶାଇ ଅଭିଷେକକଲେ ଶିବଙ୍କ କୃପାରେ ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି ଲୋକର ବୁଦ୍ଧି ମାର୍ଜିତ ହୁଏ । ୪୩ ।

ଶତ୍ରୂଣାଂ ତାପନାର୍ଥଂ ବୈ ତୈଲଧାରା ଶିବାୟ ଚ ।
ବାସିତେନୈବ ତୈଲେନ ଭୋଗବୃଦ୍ଧିଃ ପ୍ରଜାୟତେ । ୪୪ ।

ଅର୍ଥ—ଶିବଙ୍କ ଶିରରେ ତୈଲଧାରା ଦେଲେ ଶତ୍ରୁର ସନ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧିହୁଏ । ସୁବାସିତ ତୈଲଧାରା ଦେଲେ ଭୋଗ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ । ୪୪ ।

ସ୍ୱଗେହେ କଲହୋ ନିତ୍ୟଂ ଯଦା ଚୈବ ପ୍ରଜାୟତେ ।
ଦୁଗ୍ଧଧାରାକୃତାୟାଂ ବୈ ସର୍ବଦୁଃଖଂ ବିଲୀୟତେ । ୪୫ ।

ଅର୍ଥ—ଯାହାର ନିତ୍ୟ ଗୃହରେ କଳହ ଲାଗିଥିବ ସେ ଯେବେ ଶିବଙ୍କ ଶିରରେ ଦୁଗ୍ଧଧାରା ଦିଏ ତାହାର ସେ ସବୁ ଶାନ୍ତହୋଇ ସର୍ବଦୁଃଖ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ୪୫ ।

ସାର୍ଷପେନୈବ ତୈଲେନ ଶତ୍ରୁନାଶୋଭବେଦିହ ।
ମଧୁନା ଯକ୍ଷ୍ମରାଜୋଽପି ଗଚ୍ଛେଦ୍ୱୈ ଶିବପୂଜନାତ୍ । ୪୬ ।

ଅର୍ଥ—ସୋରିଷତେଲ ଧାରା ଶିବଙ୍କଶିରରେ ଦେଲେ ଶତ୍ରୁ ନାଶହୁଏ । ମଧୁରେ ଅଭିଷେକ କଲେ ରାଜଯକ୍ଷ୍ମା ରୋଗ ନାଶହୁଏ ।

ଧାରା ଚେକ୍ଷୁରସସ୍ୟାପି ନାନା ସୁଖକରୀ ସ୍ମୃତା ।
ଗଙ୍ଗାଜଳସମୁଦ୍ଭୂତା ଧାରା ମୋକ୍ଷଫଳପ୍ରଦା । ୪୭ ।

ଅର୍ଥ—ଶଙ୍ଖ ଉପରେ ଅଭିଷେକ କଲେ ନାନାପ୍ରକାର ସ୍ୱର୍ଣଲାଭ ହୁଏ ଓ ଗଙ୍ଗା ଜଳରେ ଅଭିଷେକ କଲେ ମୋକ୍ଷଫଳ ଲାଭହୁଏ ।୩୭

ଇତି ପ୍ରଥମତନ୍ତ୍ରଃ ।

—o—

ଦ୍ୱିତୀୟତନ୍ତ୍ରଃ ।

ଶିବପୂଜା ପ୍ରୟୋଜକ ଆବଶ୍ୟକ ପଦାର୍ଥ ।

ଅଶ୍ୱସ୍ଥାନାଦ୍‌ଗଜସ୍ଥାନାଦ୍ ଗୋଷ୍ଠଦାନ୍ ମୃଦମାନୟେତ୍ ।
ଅଶ୍ୱତ୍ଥଦର୍ଭମୂଲାଚ୍ଚ ଶମୀମୂଲାତ୍ତଥୈବ ଚ । ୧ ।

ଅର୍ଥ—ଅଶ୍ୱଶାଳ, ଗଜଶାଳ ଓ ଗୋରୁଗୁହାଳରୁ ମାଟିଆଣିବ, ସେହିପରି ଅଶ୍ୱତ୍ଥମୂଳ, କୁଶମୂଳ ଓ ଶମୀବୃକ୍ଷମୂଳରୁ ମାଟି ଆଣିବ ।୧

ରାଜଦ୍ୱାରାମ୍ରମୂଲାଚ୍ଚ ବଲ୍ମୀକାତ୍ ସିନ୍ଧୁସଙ୍ଗମାତ୍ ।
ତଥାଶୁଦ୍ଧସ୍ଥଲସ୍ଥାଃ ଖାନୟିତ୍ୱାତୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣୟେତ୍ । ୨ ।

ଅର୍ଥ—ରାଜଦ୍ୱାରର ମୃତ୍ତିକା, ଆମ୍ବଗଛମୂଳରମାଟି, ହୁଙ୍କାମାଟି, ଗଙ୍ଗାସାଗରସଙ୍ଗମସ୍ଥାନରମାଟି, ଶୁଦ୍ଧିସ୍ଥଳପୋଖରୀମାଟି, ଏ ସମସ୍ତ ମାଟିକୁ ଆଣି ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବ । ୨ ।

ନାରିକେଲଫଲଂ ଚୈକଂ ପକ୍ୱଂ ଚୈବାମ୍ରକାଷ୍ଠକଂ ।
ବିଲ୍ୱଚନ୍ଦନୟୋଶ୍ଚାପି ଅଭାବେ ନିମ୍ବକାଷ୍ଠକଂ । ୩ ।

ଅର୍ଥ—ଏକ ନାରିକେଲଫଳ ବା ପକ୍ୱଆମ୍ବକାଠ, ବେଲ ବା ଚନ୍ଦନକାଠ ଅଭାବରେ ନିମ୍ବକାଠ । ୩ ।

ସପାଦହସ୍ତପ୍ରମିତଂ ଚତୁର୍ସ୍ରଂ ପରିଷ୍କୃତଃ ।
ଏକାଦଶାଙ୍ଗୁଲୋଚ୍ଚଂ ତୁ ଚତୁଷ୍କୋଣଂ ପ୍ରକଳ୍ପୟେତ୍ । ୪ ।

ଅର୍ଥ—ସଓ୍ୱାହାତ ଲମ୍ବା ହେବ ଓସାର ଏଗାର ଅଙ୍ଗୁଳ ଉଚ୍ଚ ଯୋଡ଼ିଏ ଚୌକିଣିଆ ପଥର କରିବ । ୪ ।

ସପାଦସେଲକେନାପି ତାମ୍ରପାତ୍ରଂ ବିଶେଷତଃ ।
ଶିବଲିଙ୍ଗସ୍ଥିତେରର୍ଥେ ବର୍ତ୍ତୁଳଂ ବଧୂଦମ୍ବରୂ । ୫ ।

ଅର୍ଥ—ସର୍ବ୍ୟାସେର ପରିମିତ ଗୋଟିଏ ତାମ୍ରପାତ୍ର ଚତୁରସ୍ରପରି ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ହୋଇଥିବ ତାହା ଶିବଲିଙ୍ଗ ସ୍ଥାପନାର୍ଥରେ ପ୍ରୟୋଜନ କରିବ । ୫ ।

ମଣ୍ଡଳାଲେପନାର୍ଥଂ ଚ କଦଳୀସ୍ତମ୍ଭକା ଶୁଭାଃ ।
ସ୍ଥୂଲାଶ୍ଚ ସରଳାଶ୍ଚୈବ ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଚାଃ ସପ୍ତସଂଖ୍ୟକାଃ । ୬ ।

ଅର୍ଥ—ମଣ୍ଡଳ ଛର୍ଦ୍ଦାଣାର୍ଥକଦଳୀର ସ୍ତମ୍ଭ ଶୁଭ ସେ ଯେପରି ମୋଟ ଓ ସରଳ ହୋଇଥିବ ଏବଂ ଏଗାରହାତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟୂନପକ୍ଷରେ ସାତହାତ ଉଚ୍ଚ ହୋଇଥିବ । ୬ ।

ନବାମ୍ରପଲ୍ଲବା ଯାଶ୍ଚ ସୁଦୀର୍ଘା ସରଳା ଶୁଭାଃ ।
ସପୁଷ୍ପଲଘୁବୃକ୍ଷାଶ୍ଚ ଘ୍ରାଣତର୍ପଣକାରଣାଃ । ୭ ।

ଅର୍ଥ—ଆମ୍ବଗଛର ନୂତନଡାଳ ରଖିବ । ସେ ଯେପରି ସରଳ ଅଥଚ ସୁଦୀର୍ଘ ହୋଇଥିବ । ଆଉ ଘ୍ରାଣର ତୃପ୍ତିଜନକ ଫୁଲଥିବ ଛୋଟ ଛୋଟ ବୃକ୍ଷ, ମଣ୍ଡଳର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ଲଗାଇଦେବ । ୭ ।

କଳଶୋ ମୃଦଖଣ୍ଡାଢ ସର୍ଷ୍ୟଯୁଦଯପଶ୍ଚ ଚ ।
ସୁସୂତ୍ରଂ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣଂ ପଞ୍ଚପଲ୍ଲବକାନ୍ଵ ଚ ।
ତୋରଣାନ୍ ଘଟପ୍ରାନ୍ତେ ସପୁଷ୍ପଫଳକାନ୍ୟପି । ୮ ।

ଅର୍ଥ—ମାଟିର କଳସ ପଦ୍ମବର୍ତ୍ତୋଷ୍ଠା, ଅଧସୂତ୍ର ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣା, ପଞ୍ଚପଲ୍ଲବ, ଫଳ ପୁଷ୍ପ ସହିତ ଘଟର ତୋରଣମାନ ରଖିବ । ୮ ।

ପଞ୍ଚରତ୍ନଂ ପତାକାଶ୍ଚ ହନୂମନ୍ମୂର୍ତ୍ତିସଂଯୁତା ।
ଶୁଭ୍ରବସ୍ତ୍ରା ଶୁଭାକାରା ତଦର୍ଥେ ଦଣ୍ଡମୁତ୍ତମଂ । ୯ ।

ଅର୍ଥ—ପଞ୍ଚରତ୍ନ, ହନୂମାନ୍ ମୂର୍ତ୍ତିଯୁକ୍ତ, ଶୁଭ୍ରବସ୍ତ୍ର ଶୁଭାକାର ପତାକା, ତନ୍ନିମିତ୍ତ ଉତ୍ତମଦଣ୍ଡ ପ୍ରୟୋଜନ କରିବ । ୯ ।

ସୂକ୍ଷ୍ମଂ ଚ ରକ୍ତପୀତଂ ବା ଗୋମୟଂ ପୀତମୃତ୍ତିକା । ୧୦ ।
ଶ୍ୱେତନା ୨ ଯ୍ୟଙ୍କତାନେ୍ୟକ ସର୍ଷପଃ ପୀତବର୍ଣ୍ଣକଃ ।
ଦୂର୍ବ୍ବାଂ ଗନ୍ଧୋଦକଂ ଚୈବ ଧୂପଦୀପାଦି ଚନ୍ଦନଂ । ୧୧ ।

ପୁଷ୍ପାଣି କରବୀରାଣି ବିଲ୍ୱପତ୍ରାଣି ନିତ୍ୟଶଃ ।
ଦୂର୍ବାଙ୍କୁରାଣି ଧୁସ୍ତୁରଫଲପୁଷ୍ପାଣି ନିତ୍ୟଶଃ । ୧୨ ।

ଅର୍ଥ—ନାଲି ବା ହଳଦିଆ ସୂତା, ଗୋମୟ, ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ମୃତ୍ତିକା, ଗୋରୋଚନା ଅକ୍ଷତ, ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ଗୋରସ, ଦୁଗ୍ଧ, ଗଙ୍ଗୋଦକ, ଉପବୀତ, ଚନ୍ଦନ, କରବୀରପୁଷ୍ପ; ବିଲ୍ୱପତ୍ର, ଦୂବଘାସ, ଦୁଦୁରା-ଫୁଲ, । ୧୦।୧୧।୧୨ ।

ଅଷ୍ଟଗନ୍ଧଂ ସୁଗନ୍ଧୌ ଦ୍ୱୌ ଗୋଘୃତଂ ବର୍ତ୍ତିକାସ୍ତଥା ।
କର୍ପୂରଂ ଚୈବ ନୈବେଦ୍ୟଂ ଫଲାନି ବିବିଧାନ୍ୟପି । ୧୩ ।

ଅର୍ଥ—ଅଷ୍ଟଗନ୍ଧ, ଉତ୍ତମଗନ୍ଧ ଦୁଇଗୋଟା, ଗୁଆଘିଅ, ବତି, କର୍ପୂର; ନୈବେଦ୍ୟ ନାନାପ୍ରକାର ଫଳ । ୧୩ ।

ପୂଗୀଫଲଂ ଲବଙ୍ଗାନି ତାମ୍ବୂଲସହିତାନି ବା ।
ଦ୍ରବ୍ୟଂ ଜାତୀଫଲଂ ଦେବକର୍ମୋପଦାନାର୍ଥମାହରେତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ପୂଗୀଫଳ, ଲବଙ୍ଗ, ତାମ୍ବୂଳ, ଜାଇଫଳ, ଏସବୁ ପଦାର୍ଥ ଉପହାର ନିମନ୍ତେ ଆୟୋଜନ କରିବ । ୧୪ ।

ଯତ୍ର ପଦାର୍ଥନ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟତ୍ୱାତ୍ କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧୌ ପ୍ରକଳ୍ପିତଂ ।
ରୁଦ୍ରାଣାଂ ସଙ୍ଖ୍ୟୟା ନିତ୍ୟମେକବିଂଶାଧିକଂ ଶତଂ । ୧୫ ।

ଅର୍ଥ—ପ୍ରଥମ ତନ୍ତ୍ରରେ ଯେଉଁସବୁ ପଦାର୍ଥ କୁହାଯାଇଅଛି କାର୍ଯ୍ୟ-ସିଦ୍ଧିବିଷୟରେ ସେ ସବୁ ପ୍ରଧାନ । ରୁଦ୍ରର ସଂଖ୍ୟା ଏକୋଇଶଶ ।୧୫।

ଅଥ ବୈକାଦଶାନ୍ୟେବ ଶତାନି ପରିକଳ୍ପୟେତ୍ ।
ଅଶକ୍ତେ ତୁ ଯଥା କାର୍ଯ୍ୟଂ ଗୌରବ ଲାଘବ ତଥା । ୧୬ ।

ଅର୍ଥ—ଅଥବା ଏଗାରଶ ରୁଦ୍ର ନିର୍ମାଣ କରିବ କିନ୍ତୁ ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମରୁ ଯେପରି ନିର୍ମାଣ କରିବ ସବୁ ସେହିପରି କରିବ । ୧୬ ।

ତାବନ୍ତି ସଂଖ୍ୟାଯୁକ୍ତାନ୍ୟେବ ଦଶାଂଶଂ ହବନଂ ଚରେତ୍ ।
ଦ୍ରବ୍ୟଂ ସର୍ପିରଂ ଚୈବ ସୁରୂପ୍ରତିଫଲୈ ର୍ଭବେତ୍ । ୧୭ ।

ଶୁଷ୍କୈର୍ନାନାବଧୈରେବ ନାନାଦେଶୀୟସମ୍ଭବୈଃ ।
ସପାଦପାଦଂ ସେରଂ ତୁ ଲଭ୍ୟମାନଂ ବିଧୀୟତେ । ୧୮ ।
ପାଲାଶଂ ଖ୍ରୁଚଂ ବାପି ଦ୍ରବ୍ୟକାଷ୍ଠଂ ସମାନୟେତ୍ । ୧୯ ।

ଅର୍ଥ—ଦେଡ଼ଶତ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଷ୍ଟଭରେ ହୋମ କରିବ । ଅନ୍ତ ଜପର ଦଶାଂଶ ହୋମ କରିବ । ହୋମ କଲାବେଳେ ଘୃତ ଅଧିକରେ ଶର୍କରା ଦେଇ ହୋମ କରିବ ଏବଂ ନାନାବିଧ ଓ ନାନାଦେଶ ଜାତ ଶୁଷ୍କ ଫଳକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରି ସଓ୍ୱାପାସେରେ ପରିମିତ କରିବା ଉଚିତ । ଏହାରି ସମାନ ଶର୍କରା ଦେଇ ହୋମ କରିବ । ଅଗ୍ନି ହୋମର କାଷ୍ଠ ଆମ୍ବ ବା ପଳାଶ କରିବ । ୧୭ । ୧୮ । ୧୯ ।

ନବଗ୍ରହାଣାଂ ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥଂ ସମିଧୋ ନବସଂଖ୍ୟକାଃ ।
ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରାଃ ସରଳାଃ ସୂକ୍ଷ୍ମାଗ୍ରା ସ୍ତ୍ୱଚଣ୍ଡିତାଃ । ୨୦ ।
ଅର୍କଃ ପଳାଶ ଖଦରୌ ଅପାମାର୍ଗୋ ଽଥ ପିପ୍ପଳଃ ।
ଔଡୁମ୍ବରଃ ଶମୀ ଦୂର୍ବା କୁଶାଶ୍ଚ ସମିଧଃ କ୍ରମାତ୍ । ୨୧ ।

ଅର୍ଥ—ନବଗ୍ରହଙ୍କ ପ୍ରୀତି ନିମିତ୍ତ ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ସରଳ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଅଗ୍ର ନାଅଚାଡ଼ ସମିଧ କରିବ । ସେହି ସମିଧମାନଙ୍କର ନାମ ଯଥା— ଅର୍କ, ପଳାଶ, ଖଦିର, ଅପାମାର୍ଗ, ପିପ୍ପଳ, ଔଡୁମ୍ବର, ଶମୀ, ଦୂବ, କୁଶ, । ୨୧ ।

ନବବସ୍ତ୍ରଂ ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣଂ ହସ୍ତୈଃ ସାର୍ଦ୍ଧତ୍ରୟାନ୍ୱିତଂ ।
ମଣ୍ଡପାଚ୍ଛାଦନାର୍ଥଂ ଚ ଶୁଭ୍ରଂ ମଣ୍ଡପସନ୍ନିଭଂ ।
ପୁଷ୍ପଦାମାଦିକଂ ନବ୍ୟଂ ପୂର୍ବତଃ ପରିସଞ୍ଚୟେତ୍ । ୨୨ ।

ଅର୍ଥ—ଅଢ଼େଇହାତ ପରିମାଣରେ ନୂତନ ଶୁକ୍ଳ ବସ୍ତ୍ର ଓ ମଣ୍ଡପ ଅଚ୍ଛାଦନନିମିତ୍ତ ମଣ୍ଡପପରିମାଣରେ ଶୁକ୍ଳବସ୍ତ୍ର, ଏବଂ ପୁଷ୍ପମାଳା ଏହା ସବୁ ପ୍ରଭୃତିର ଆୟୋଜନ କରୁଥିବ । ୨୨ ।

———

ଅର୍ଘ୍ୟବରଣ ବଧି ।

ଅର୍ଘ୍ୟବରଣାର୍ଥେ ନା ପୈତ୍ତଲଂ ଚ କମଣ୍ଡଳୁଂ
ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତ ମାଳା ରୁଦ୍ରାକ୍ଷୀ ଶ୍ଚାସନଂ ଶୁଭଂ । ୧୩
ଗୋମୁଖୀ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣା ବା ଅଧୋବସ୍ତ୍ରେ ସୁଶୁଭ୍ରକେ ।
ସୌବର୍ଣ୍ଣୀ ରାଜତୀ ବାପି ଦକ୍ଷିଣା ପୁଷ୍କଳା ତଥା । ୧୪ ।
ସୁକୁଳୀନାୟ ଶାନ୍ତାୟ ଦ୍ୱିଜବେ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକେ ।
ଦତ୍ତ୍ୱା ଚୈତାନ ବସ୍ତୂନି ଶିବମାରାଧୟେତ୍ତତଃ । ୧୫ ।

ଅର୍ଥ—ଅର୍ଘ୍ୟ ବରଣାର୍ଥ ପିତଳର କମଣ୍ଡଳୁ, ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳା, ଉତ୍ତମ ଶୁଭ ଆସନ, ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଗୋମୁଖୀ, ଉତ୍ତମ ଶୁଭ୍ର ଧୋତଚଦର, ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବା ରୂପାର ଦକ୍ଷିଣା; ଶାନ୍ତ ସୁକୁଳୀନ ସକଳ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଦେଇ ତତ୍ପରେ ଶିବପୂଜା କରବ । ୧୫ ।

ଅଥ କାଳନର୍ଣ୍ଣୟଃ ।

ସିଦ୍ଧିଯୋଗେଽମୃତେଚୈବ ସୁମୁହୂର୍ତ୍ତେଽଥବା ତଥା ।
ଦେବୋତ୍ଥାନେ ଶୁଭେ ପକ୍ଷେ ଅସ୍ତାଦିଦୋଷବର୍ଜିତେ । ୧୬ ।
ଉଦୟେ ଜନ୍ମଲଗ୍ନେଶମୂର୍ଦ୍ଧ୍ନୋର୍ବିଶେଷତଃ ।
ଶୁଦ୍ଧେଽଷ୍ଟମେ ଦ୍ୱାଦଶେ ଚ କ୍ରିୟାମାଦୌ ସମାରଭେତ୍ । ୧୭

ଅର୍ଥ—ସିଦ୍ଧିଯୋଗରେ ଅମୃତଯୋଗରେ ଉତ୍ତମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଦେବୋତ୍ଥାନକାଳରେ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷରେ ଅସ୍ତାଦିଦୋଷରହିତରେ ଜନ୍ମଲଗ୍ନପତି ଓ ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱପତିର ଉଦୟକାଳରେ ଅଷ୍ଟମ ଓ ଦ୍ୱାଦଶ ଶୁଦ୍ଧିରେ କର୍ମ ଆରମ୍ଭ କରବ । ୧୭ ।

ନାଚରେତ୍କାଳେ ଦ୍ୟାଲୁରେ ଚ ବସ୍ତୁରଃ କାଳବୃଦ୍ଧୟେଃ ।
କେବଲଂ ଲଗ୍ନମାଶ୍ରିତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧକାମଫଳେଚ୍ଛୟେତ୍ । ୧୮ ।
ସର୍ବଂ ପାତ୍ରେଷୁ ସଂସ୍ଥାପ୍ୟ ତତଃ ପୂଜାଂ ସମାଚରେତ୍ ।
ନ ତାବଦାରଭେତ୍ ପୂଜାଂ ନ ଯାବତ୍ ସୁସ୍ଥୋ ଭବେତ୍ । ୧୯ ।

ଅର୍ଥ—ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ ପଣ୍ଡିତମାନେ ବହୁକଷ୍ଟ ଅପରାହ୍ନକାଳରେ ଅଶୁଭ ସମୟରେ ଏ ସବୁ ବସ୍ତୁର କରିବ ନାହିଁ । କେବଳ ଲଗ୍ନ ଶୁଦ୍ଧି ଏ ଦେଖିବ । ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇବେ ଉଣି ଅପୂରେ ପୂଜା ଆରମ୍ଭ କରିବ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇନାହିଁ ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂଜା ଆରମ୍ଭ କରିବ ନାହିଁ । ୧୮ । ୧୯ ।

ଅଥ ଦେଶସ୍ଥାନନିର୍ଣ୍ଣୟଃ ।

ଏକାନ୍ତେ ନିର୍ଜନେ ଚୈବ ଜନସମ୍ବାଧବର୍ଜିତେ ।
ଜଳାଶୟେ ସ୍ୱଗେହେ ବା ତଥା ଦେବାଦିମନ୍ଦିରେ । ୨୦ ।

ଅର୍ଥ—ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ ଜନସମ୍ବାଧରହିତ ସ୍ଥାନରେ ଜଳାଶୟରେ ବା ସ୍ୱଗୃହରେ ଅଥବା ଦେବମନ୍ଦିରରେ ପୂଜା ଆରମ୍ଭ କରିବ । ୨୦ ।

କୃତ୍ୱା ସ୍ନାନକ୍ରିୟାଂ କୃତ୍ୱା ତଥା ନିତ୍ୟକ୍ରିୟାଂ ପୁନଃ ।
ବିଧିନା ମଣ୍ଡପଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ତଚ୍ଛୈବ ପ୍ରଥମେଽହନି । ୨୧ ।

ଅର୍ଥ—ସ୍ନାନକ୍ରିୟା ଓ ନିତ୍ୟକ୍ରିୟା ସାରି ପ୍ରଥମ ଦିବସରେ ବିଧି ପୂର୍ବକ ପୂଜାମଣ୍ଡପ କରିବ । ୨୧ ।

ଅଥ ମଣ୍ଡପରଚନାପ୍ରାରମ୍ଭଃ ।

ତତ୍ରାଦୌ କଥିତସ୍ଥାନେ ଶୁଦ୍ଧାୟାଂ ଭୂମୌ ଗୋମୟମିଶ୍ରିତଅମ୍ଳ-ମୂଳବଲ୍ମୀକମୃତ୍ତିକାଭ୍ୟାଂ ସହ ପୀତବର୍ଣ୍ଣମୃତ୍ତିକୟୋପଲିପ୍ୟ ତନ୍ମଧ୍ୟେ ଦ୍ୱାବିଂଶତିହସ୍ତପରିମିତସୀମ୍ନା ଉତ୍ତରଦ୍ୱାରସହିତଂ ଚତୁଷ୍କୋଣମଣ୍ଡପଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତସ୍ୟ ପୂର୍ବସୀମାଂ ପଞ୍ଚହସ୍ତପ୍ରମିତାଂ କୁଶମୂଳମୃତ୍ତିକୟା କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତଥା ପଶ୍ଚିମଦିକ୍ସୀମାଂ ପଞ୍ଚହସ୍ତ ପ୍ରମିତାଂ ସିନ୍ଧୁସଙ୍ଗମମୃତ୍ତିକୟା ।

ଅର୍ଥ—ପ୍ରଥମ ପୂର୍ବକଥିତସ୍ଥାନରେ ଶୁଦ୍ଧଭୂମିକୁ ଅମ୍ଳମୂଳମାଟି ଓ ବୁଦ୍ଧାମାଟିରେ ଗୋବର ଓ ପୀତବର୍ଣ୍ଣମାଟି ମିଶାଇ ଲିପି ବା

ମଧ୍ୟରେ ୨୨ହାତ ପରିମାଣରେ ଗୋଟିଏ ଚତୁଷ୍କୋଣ ମଣ୍ଡପ କରିବ ଓ ତାହାର ଦ୍ୱାର ଉତ୍ତରକୁ କରିବ । କୁଶମୂଳ ମୃତ୍ତିକାରେ ତାହାର ପୂର୍ବଭାଗକୁ ପାଞ୍ଚହାତ ପରିମାଣରେ ନିର୍ମାଣ କରିବ ଓ ପଶ୍ଚିମଦିଗରୁ ପାଞ୍ଚହାତ ସାଗର ସଙ୍ଗମ ମୃତ୍ତିକାରେ କରିବ ।

ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣଦକ୍‌ସୀମା ଷଡ଼୍‌ହସ୍ତପ୍ରମିତା ଧେନୁସ୍ଥାନମୃତ୍ତିକଯା ତଦ୍ବତ୍ ଉତ୍ତରଦକ୍‌ସୀମା ଷଡ଼୍‌ହସ୍ତ ପ୍ରମିତା ବଲ୍ମୀକମୃତ୍ତିକଯା ତସ୍ୟାଂ ଦ୍ୱିହସ୍ତପ୍ରମିତଂ ଦ୍ୱାରଂ କୃତ୍ୱା ଦେହଲ୍ୟାଂ ରାଜଦ୍ୱା-ରମୃତ୍ତିକାଂ କ୍ଷିପେତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ସେହିପରି ଦକ୍ଷିଣଭାଗକୁ ଛହାତ ଗୋରୁଷ୍ଟହାଲମୃତ୍ତି-କାରେ ଓ ଉତ୍ତରଦିଗକୁ ଛହାତ ହୁଙ୍କାମାଟିରେ ପାଚିର କରି ତହିଁରେ ଦୁଇହସ୍ତପରିମିତ ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱାର କରିବ । ଦେହଳିରେ ରାଜଦ୍ୱାର ମୃତ୍ତିକା ପକାଇବ । ୦ ।

ପୁନର୍ଦ୍ୱାରାଗ୍ରେ ବାମଭାଗେ ସପାଦହସ୍ତ ପ୍ରମିତାଂ ସରଳାଂ ସମ୍ମୁଖୀ-ଭୂତାଂ ଗଜସ୍ଥାନମୃତ୍ତିକଯା ବାମଭୁଜାଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତଦ୍ବତ୍ ଦକ୍ଷିଣ-ଭାଗେଽପି ସପାଦହସ୍ତପ୍ରମିତାଂ ଅଶ୍ୱସ୍ଥାନମୃତ୍ତିକଯା ଦକ୍ଷଭୁଜାଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ପୁନର୍ବାର ଦ୍ୱାରର ଆଗରେ ବାମଭାଗରେ ପାଞ୍ଚପା ପରି-ମାଣରେ ସରଳ ସମ୍ମୁଖୀଭୂତ ବାମଭୁଜ ଗଜସ୍ଥାନମୃତ୍ତିକାଦ୍ୱାରା ନିର୍ମାଣ କରିବ । ସେହିପରି ଦକ୍ଷିଣଭାଗରେ ଅଶ୍ୱସ୍ଥାନମୃତ୍ତିକାଦ୍ୱାରା ପାଞ୍ଚପା ପରିମାଣରେ ଦକ୍ଷିଣଭୁଜ କରିବ । ୦ ।

ତତ୍ପୃଷ୍ଠାନ୍ମଣ୍ଡପମଧ୍ୟେ ବେଦୀଂ ବଲ୍ମୀକମୃତ୍ତିକଯା ସର୍ବତଃ ସପାଦ-ହସ୍ତପ୍ରମିତମଧ୍ୟଂ ତ୍ରିଣସ୍ତକାରଂ ଏକାଦଶାଙ୍ଗୁଲୋଚ୍ଛମଷ୍ଟଦଳପଦ୍ମଂ ଯଦ୍ୱା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳବତ୍ କୈଳାସଂ ରଚୟେତ୍ ତସ୍ୟୋପରି ତାମ୍ରପାତ୍ରଂ ନିଧାୟ ଅଗ୍ରଭାଗେ ଦ୍ୱାରସମ୍ମୁଖେ ଈଶାନକୋଣାଶ୍ରିତାର୍ଦ୍ଧଃ ବିବରଂ ବର୍ତ୍ତୁଳଂ ନିଖନେତ୍ ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରାଦଧ୍ୟର୍ଦ୍ଧକଟିତ ମାନଂ ।

ଅର୍ଥ— ତପୂର୍ବୋକ୍ତ ମଣ୍ଡପର ମଧ୍ୟରେ ଦୁର୍ବାମାଟିଦ୍ୱାରା ପାଞ୍ଚପା ପରିମାଣରେ ଶିଶସ୍ୱକାର ଏପାରି ଅଙ୍ଗୁଳ ଉଚ୍ଚ ଅଷ୍ଟଦଳପଦ୍ମ କରିବ । ଅଥବା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳବତ୍ କୈଳାସ ନିର୍ମାଣ କରିବ । ତାହା ଉପରେ ତାମ୍ରପାତ୍ର ରଖି ଅଗ୍ରଭାଗ ଦ୍ୱାରସମ୍ମୁଖରେ ଈଶାନକୋଣରେ ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ଅର୍ଦ୍ଧ ଦବର ଖୋଳିବ । ସେ ଯେପରି ପ୍ରାଦେଶରୁ ଅଧିକ ହେବ । ୦ ।

ତତଃସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣଭାଗେ ମଣ୍ଡଳସ୍ୟେଶାନକୋଣସମ୍ମୁଖେ ଅଗ୍ନିସ୍ଥାପନହେତୁର୍ବାହୁ ସ୍ୱଚ୍ଛିନ୍ନଭୂଷମୂଳମୃତ୍ତିକୟା ସାର୍ଦ୍ଧହସ୍ତବସ୍ତ୍ର ପରିମିତସୀମ୍ନା ଷଡଙ୍ଗୁଲୋଚ୍ଚାଂ ଚତୁଷ୍କୋଣବେଦିକାଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ମଣ୍ଡଳସ୍ୟେଶାନକୋଣେ କଳଶସ୍ଥାପନଂ ।

ଅର୍ଥ—ବେଦୀର ଦକ୍ଷିଣଭାଗରେ ମଣ୍ଡଳର ଈଶାନକୋଣସମ୍ମୁଖରେ ଅଗ୍ନିସ୍ଥାପନସକାଶେ ସ୍ୱଚ୍ଛିନ୍ନଭୂଷମୂଳମୃତ୍ତିକାଦ୍ୱାରା ଅର୍ଦ୍ଧହସ୍ତପରିମାଣରେ ଛଅଅଙ୍ଗୁଳଉଚ୍ଚରେ ଗୋଟିଏ ଚାରି କୋଣିଆ ବେଦି କରିବ । ମଣ୍ଡଳର ଈଶାନକୋଣରେ କଳଶ ସ୍ଥାପନ କରିବ ।୦

ମଣ୍ଡଳସ୍ୟ ପୂର୍ବଦିଶାୟାଂ ଶିବଶିଖରଦକ୍ଷଭାଗେ ସମୀପେ ତୈବ ଗର୍ତ୍ତାବାଦନହେତୁର୍ବାହୁ ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରଚତୁଃସୀମାସଙ୍ଖ୍ୟାଂ ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରାଗାଧଂ ଚ ଚତୁଃକୋଣଗର୍ତ୍ତଂ ଖନେତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ମଣ୍ଡଳର ପୂର୍ବଦିଗରେ ଶିବଶିଖରର ଦକ୍ଷିଣଭାଗନିକଟରେ ଗର୍ତ୍ତାବାଦନସକାଶେ ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରସ୍ଥ ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ଗର୍ତ୍ତର ଗଭୀର ଓ ଚାରି କୋଣିଆ କରି ଗୋଟିଏ ଗର୍ତ୍ତ ଖୋଳିବ ।

ଶିଖରସ୍ଥଲିଙ୍ଗମୂର୍ତ୍ତସ୍ୱଭିମୁଖଂ ତସ୍ୟ ବାମଭାଗେ ପୂର୍ବାଭିମୁଖମାର୍ଘ୍ୟାସନଂ ତୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ପୁସ୍ତକସ୍ଥାପନାର୍ଥ ଚନ୍ଦନାଦିନିର୍ମିତକାଷ୍ଠପଟ୍ଟଂ ।

ଅର୍ଥ—ଶିଖରସ୍ଥିତ ଲିଙ୍ଗଙ୍କୁ ଉତ୍ତରାଭିମୁଖ କରି ତାହାର ବାମଭାଗେ ପୂର୍ବମୁଖ କରି ଅର୍ଘ୍ୟର ଆସନ ରଖିବ । ସେ ଦୁହିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୁସ୍ତକ ରଖିବା ନିମିତ୍ତ ଚନ୍ଦନାଦି କାଷ୍ଠ ନିର୍ମିତ ଗୋଟିଏ ପଟା ରଖିବ ।

ମଣ୍ଡଳସ୍ୟବାହ୍ୟସୀମଦ୍ୱାରଦେଶେ ବାମସ୍ତମ୍ଭ ଧ୍ୱଜପୃଷ୍ଠକକ୍ଷାୟାଂ ହନୂମନ୍ମୂର୍ତ୍ତିପତାକାଦଣ୍ଡସହିତା । ମଣ୍ଡଳସ୍ୟ ଚତୁଷ୍କୋଣେଷୁ ଚତୁଃସଂଖ୍ୟକାଃ କଦଳୀସ୍ତମ୍ଭାଃ ସ୍ଥାପ୍ୟାଃ । ସପ୍ତଶେଷା ସ୍ୱନ୍ୟୋ ଦ୍ୱାରଂ ହନା ଅନ୍ୟାସୁ ସୀମାସୁ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ । ସ୍ତମ୍ଭାନାମୁପରି ସଙ୍କଟତୋରଣାନି ଚ ।

ଅର୍ଥ—ମଣ୍ଡଳର ବାହାର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ବାମସ୍ତମ୍ଭର ପଶ୍ଚାତ୍ କକ୍ଷାରେ ହନୁମନ୍ତମୂର୍ତ୍ତି ଓ ଦଣ୍ଡସହିତ ପତାକା ପୋତି ଦେବ । ମଣ୍ଡଳର ଚାରି କୋଣରେ ଚାରିଗୋଟି କଦଳୀଗଛ ପୋତି ଦେବ । ଅବଶେଷ ସପ୍ତ ଦ୍ୱାରରେ ଏକଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ସ୍ତମ୍ଭଉପରେ ତୋରଣ ବାନ୍ଧିବ । ୧୦ ।

ମଣ୍ଡଳସ୍ୟ ବାହ୍ୟଭୂମୌ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ୍ଷୁ ବିଶେଷେଣ ତୁ ଦ୍ୱାରସ୍ଥଳେ ସପୁଷ୍ପକ୍ଷୁଦ୍ରବୃକ୍ଷାଶ୍ଚ । ୧୦ ।

ଅର୍ଥ—ମଣ୍ଡଳର ବାହ୍ୟଭୂମିର ଚାରିଦିଗ ଦ୍ୱାରମାନଙ୍କରେ ପୁଷ୍ପିତ କ୍ଷୁଦ୍ରବୃକ୍ଷ ସ୍ଥାପନ କରିବ । ୧୦ ।

ଏତତ୍ସର୍ବଂ ପ୍ରଥମଦିନେ ବିଧାୟ ତତ୍ପଶ୍ଚାତ୍କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଣି ଲିଙ୍ଗନିର୍ମାଣାଦୀନି ପ୍ରତିଦିନଂ ପୂଜନପ୍ରକାରଦର୍ଶିତତୃତୀୟତନ୍ତ୍ରାନୁସାରେଣ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟତନ୍ତ୍ରଃ । ୧୦ ।

ଅର୍ଥ—ଏ ସବୁ ବିଧାନ ପ୍ରଥମ ଦିନରେ କରି ତତ୍ପରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଲିଙ୍ଗନିର୍ମାଣ ଆଦି ପ୍ରତିଦିନ ପୂଜା ପ୍ରକାର ତୃତୀୟ ତନ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ କରିବ ।

ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟ ତନ୍ତ୍ରଃ ।

—•:O:✱:O:•—

ତୃତୀୟତନ୍ତ୍ରଃ ।

ମଣ୍ଡଳସଂସ୍କାରଃ ।

ଅଥ ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତସକାମଶିବପୂଜନପ୍ରକାରମାହ । ତତ୍ରାଦାବେକାନ୍ତସ୍ଥାନେ ଜନସଞ୍ଚାରବର୍ଜିତେ ପୂର୍ବୋକ୍ତଦ୍ୱିତୀୟତନ୍ତ୍ରାନୁସାରେଣ କୃତ-

ମଣ୍ଡପେ ଗତ୍ୱା କୃତନିତ୍ୟକ୍ରିୟୋ ନବବସ୍ତ୍ରଂ ପରିଧାର୍ଯ୍ୟ ଆଚମ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନିର୍ମିତାଶ୍ଚୈକାଦଶମୂର୍ତ୍ତିକାଃ ସ୍ୱହସ୍ତେ କୃତ୍ୱା ମୌନମାସ୍ଥାୟ ମନସା ଷଡ଼କ୍ଷରେଣ ମନ୍ତ୍ରେଣୈକାଦଶବାରଂ ଶିବ ସ୍ମୃତ୍ୱା ସର୍ବତୋ ମଣ୍ଡଳସ୍ୟାସ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ବାହ୍ୟଭୂମୌ ଦଶଦିକ୍ଷୁ ପ୍ରକ୍ଷିପେତ୍ । ପୁନଶ୍ଚ ଅପବିତ୍ରଃ ପବିତ୍ରୋବା ସର୍ବାବସ୍ଥାଂ ଗତୋଽପି ବା । ଯଃ ସ୍ମରେତ୍ ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷଂ ସବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତରଃ ଶୁଚିଃ । ଓଁ ସଦାଶିବଃ ପୁନାତୁ ମାଂସ୍ଥାନଂ ଚୈତଂ ଇତ୍ୟେତନ୍ମନ୍ତ୍ରଂ ପଠିତ୍ୱା— ଗଙ୍ଗୋଦକମିଶ୍ରିତପଞ୍ଚଗବ୍ୟେନୈକାଦଶକୁଶାଗ୍ରକୃତୈର୍ବା ଦୂର୍ବାଙ୍କୁରୈର୍ବା ମଣ୍ଡଳସଂସ୍କାରଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ପ୍ରଥମ ଜନଶୂନ୍ୟ ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ହିଶାସ୍ତ୍ର ଉକ୍ତ ଅନୁସାରେ କରିଥିବା ମଣ୍ଡପକୁ ଯାଇ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷକରି ନୂଆଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଆଚମନ କରି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନିର୍ମିତ ଏକାଦଶମୂର୍ତ୍ତିକା ହାତରେ ଧରି ମୌନ-ହୋଇ ମନମଧ୍ୟରେ ଷଡ଼କ୍ଷର ମନ୍ତ୍ରରେ ଏକାଦଶ ବାର ଶିବଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ମଣ୍ଡଳର ଅନ୍ତର ବାହାର ଦଶଦିଗ ଓ-ସରୁ ପ୍ରଦେଶରେ ପକା-ଇବ । ପୁଣି (ଅପବିତ୍ରଃ ପବିତ୍ରୋବା) ଏହିମନ୍ତ୍ର ଓ " ସଦାଶିବ ପୁନା-ତୁମା " ଏହିମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଗଙ୍ଗୋଦକ ମିଶ୍ରିତ ପଞ୍ଚଗବ୍ୟରେ ଏକାଦଶ କୁଶର ଅଗ୍ରଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଅଥବା ଦୂବକାଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ମଣ୍ଡଳସଂସ୍କାର କରିବ ।

ଅଥ ଆସନସଂସ୍କାରଃ ।

ଓଁ ପୃଥ୍ୱି ତ୍ୱୟା ଧୃତା ଲୋକା ଦେବି ତ୍ୱଂ ବିଷ୍ଣୁନା ଧୃତା । ତ୍ୱଂ ଚ ଧାରୟ ମାଂ ଦେବି ପବିତ୍ରମାସନଂ କୁରୁ । ଇତ୍ୟେତନ୍ମନ୍ତ୍ରଂ ପଠିତ୍ୱା ପୂର୍ବୋକ୍ତପଞ୍ଚଗବ୍ୟାଦିନା ଆସନସଂସ୍କାରଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତତଃ ଶିବଲିଙ୍ଗ-ସମୀପବର୍ତ୍ତିକାମଣ୍ଡଳେ ପୂର୍ବାଭିମୁଖମାସନସ୍ଥାନମୁପବିଶେତ୍ । ତଦାସନ-ମାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟୋପବିଶେତ୍ ।

ଅର୍ଥ—" ପୃଥ୍ୱି ତ୍ୱୟା ଧୃତା ଲୋକା " ଏହି ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ପୂର୍ବୋକ୍ତ ପଞ୍ଚଗବ୍ୟାଦିରେ ଆସନ ସଂସ୍କାର କରିବ । ତତ୍ପରେ ଶିବଲିଙ୍ଗର ସମୀପରେ

ଥିବା ବାମହସ୍ତର ଅସନସ୍ଥାନରେ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ପଞ୍ଚଗବ୍ୟ ଦେଇ ପୂର୍ବରୁ ମୂଣ୍ଡକର ତଣ୍ଟିରେ ଅସନ ପକାଇବ । ତାହା ଉପରେ ତଳଲିଖିତ ଉପବେଶନ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ବସିବ ।

—o:•:o—

ଉପବେଶନ ମନ୍ତ୍ର ।

ତଦ୍ୟଥା—

ଯଦମୃତାର୍ଥଂ ମଥ୍ୟତେ ମହାବ୍ଧୌ ଦେବାସୁରୈର୍ବାସୁକିମନ୍ଦରାଦ୍ୟୈଃ ।
ଭୂମେର୍ମହାଦେବଧୃତ୍ତିତାଯ୍ୟାସ୍ତଂ କୂର୍ମମାଧାରଗତଂ ନମାମି । ୧ ।
ସମୁଦ୍ରକାଞ୍ଚୀସହଦ୍ରତ୍ନଶାୟୀ ବସୁନ୍ଧରା ମେରୁତଟୀଃସ୍ତନା ।
ହନ୍ତାଗ୍ରଗୋତ୍ରେକ ସମ୍ଭବଭାବ୍ତମାଦରେଣ ଶରଣଂପ୍ରପଦ୍ୟେ । ୨ ।

ଇତ୍ୟୁପବେଶ୍ୟ ତଦନନ୍ତରବାସ୍ତ୍ରକୃତପଟ୍ଟଂ ତୁ ଶିବଶିରସ୍ସନୟୋର୍ମଧ୍ୟଦେଶେ ସମାଧାୟ ତସ୍ୟୋପରି ପୁସ୍ତକଂ ନ୍ୟସେତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ଅସନ ଉପରେ ବସି ତଦନନ୍ତର ବାସ୍ତ୍ରକୃତ ପଟ୍ଟାକୁ ଶିବ ଶିର ଓ ଅସନର ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ ରଖିବ ।

———

ଗୁରୁସ୍ମରଣଂ ।

ଅଥାସ୍ୱଚିତ୍ତପ୍ରଶାନ୍ତ୍ୟର୍ଥମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣାମେକାଗ୍ରବୃତ୍ତିକରଣାର୍ଥଂ ଚ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳିଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ସ୍ୱଗୁରୋଃ ସ୍ମରଣଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତଦ୍ୟଥା—

ନମାମି ସଦ୍ଗୁରୁଂ ଶାନ୍ତଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ଶିବରୂପିଣଂ । ଶିରସା ଯୋଗପୀଠସ୍ଥଂ ସର୍ବକାମାର୍ଥସିଦ୍ଧୟେ । ୧ । ଶ୍ରୀଗୁରୁଂ ପରମାନନ୍ଦଂ ନମାମ୍ୟାନନ୍ଦବିଗ୍ରହଂ । ଯସ୍ୟ ସାନ୍ନିଧ୍ୟମାତ୍ରେଣ ଚିଦାନନ୍ଦାୟତେ ପରଂ । ୨ । ଅଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳାକାରଂ ବ୍ୟାପ୍ତଂ ଯେନ ଚରାଚରଂ । ତତ୍ପଦଂ ଦର୍ଶିତଂ ଯେନ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୩ । ନମୋଽସ୍ତୁ ଗୁରବେ ତସ୍ମୈ ଇଷ୍ଟଦେବସ୍ୱରୂପିଣେ । ଯସ୍ୟ ବାଗମୃତଂ ହନ୍ତି ବିଷଂ ସଂସାରସଂଜ୍ଞକଂ । ୪ । ପ୍ରାତଃପ୍ରଭୃତିସାୟାହ୍ନଂ ସାୟାହ୍ନାତ୍ପ୍ରାତରନ୍ତତଃ । ଯତ୍କ-

ସ୍ୱେମି ଜଗନ୍ନାଥ ତଦସ୍ମୈ ଗୁରବ ପୂଜନଂ ।୫। ଅଜ୍ଞାନତିମିରାନ୍ଧସ୍ୟ ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜନଶଲାକୟା । ଚକ୍ଷୁରୁନ୍ମୀଲିତଂ ଯେନ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।୬।

ଇତି ଗୁରୁଂ ମନସା ଧ୍ୟାତ୍ୱା ପ୍ରଣମ୍ୟ ତ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରତି ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳିଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ଆପଣାର ଚିତ୍ତ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଶାନ୍ତି ନିମିତ୍ତ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମାନଙ୍କର ଏକାଗ୍ରବୃତ୍ତିକରଣାର୍ଥ ହସ୍ତରେ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଧରି ମନମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ପୁସ୍ତକ ଉପରେ ଦେଇ ଉପର ଲିଖିତ ଶ୍ଳୋକ ପାଠକରି ନମସ୍କାର କରିବ ।

ଦିକ୍‌ଶୋଧନଂ ।

ଅଥ ଦିକ୍‌ଶୋଧନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତଦ୍ୟଥା—କ୍ରମତଃ ପୂର୍ବାଦିଦଶ ଦିକ୍ଷୁ ପୀତସର୍ଷପାନ୍ ବିକୀର୍ଯ୍ୟ ଇମଂ ମନ୍ତ୍ରଂ ପଠେତ୍ । ତଦ୍ୟଥା—

ଓଁ ଅପସର୍ପନ୍ତୁ ତେ ଭୂତା ଯେ ଭୂତା ଭୁବି ସଂସ୍ଥିତାଃ । ଯେ ଭୂତା ବିଘ୍ନକର୍ତ୍ତାରସ୍ତେ ନଶ୍ୟନ୍ତୁ ଶିବାଜ୍ଞୟା ।
ପଶ୍ଚାତ୍ତାଳତ୍ରୟମପି ଦଦ୍ୟାତ୍ । ତତ୍ରେଦଂ ମନ୍ତ୍ରଂ । (ଓଁ ଅଂ ହୁଂ ଫଟ୍ ସ୍ୱାହା) ।

ଅର୍ଥ—ଅପସର୍ପନ୍ତୁ” ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ସୋରିଷ ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଆରମ୍ଭ କ୍ରମେ ବୁଣିଦେବ । ତତ୍ପରେ ଓଁ ଅଂ ହୁଂ ଫଟ୍ ସ୍ୱାହା ଏହି ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ତିନିଗୋଟି ତାଳମାରି ଦିକ୍ ଶୋଧନ କରିବ ।

—:*:—

ଅଥ ତୀର୍ଥାବାହନଂ ।

ତତଃ ତନ୍ନିମିତ୍ତକୃତ ମଣ୍ଡଳେ ଗଙ୍ଗୋଦକଂ ଯଥାଲବ୍ଧଂ ପୂରୟିତ୍ୱାଙ୍କୋ-ଦ୍ଧୃତେନାଙ୍କୁଶାଦିକୃତଚକ୍ରେଣାଭିଶୀର୍ଷବାବାହୟେତ୍ । ତତ୍ରାୟଂ ମନ୍ତ୍ରଃ ।

ପୁଷ୍କରାଦ୍ୟାନି ତୀର୍ଥାନି ଗଙ୍ଗାଦ୍ୟାଃ ସରିତସ୍ତଥା ।
ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ମହାଭାଗାସ୍ତ୍ରିସ୍ଥଳୀଷୁ ଶିବାର୍ଚ୍ଚନେ ।
ତତଃ କର୍ପୂରସ୍ୱାଦ୍ୟାନକ୍ଷତାନ୍ ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟୈବ କ୍ରମତଃ ପଠେତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ତତ୍ପରେ ଶିବଲିଙ୍ଗର ପ୍ରାଗାଦିଭାଗରେ ଯେଉଁ ଗର୍ତ୍ତ କରାଯାଇଅଛି ତହିଁରେ ଯଥାଲବ୍ଧ ଗଙ୍ଗାଜଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଗୋଦୁଗ୍ଧ କୁଶବସ୍ତ୍ରର ଦ୍ୱାରା ସେଚନ କରି ତଳଲିଖିତ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ତୀର୍ଥାବାହନ କରିବ ଓ ତହିଁରେ କର୍ପୂର ଅକ୍ଷତ ପକାଇବ ।୦।

ଅଥ ଦଗ୍ବନ୍ଧନଂ ।

୧ ଓଁ ଶର୍ବାୟ କ୍ଷିତିମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ପ୍ରାଚ୍ୟାଂ ।
୨ ଓଁ ଭବାୟ ଜଳମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ଐଶାନ୍ୟାଂ ।
୩ ଓଁ ରୁଦ୍ରାୟ ଅଗ୍ନିମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ଉଦୀଚ୍ୟାଂ ।
୪ ଓଁ ଉଗ୍ରାୟ ବାୟୁମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ବାୟବ୍ୟାଂ ।
୫ ଓଁ ଭୀମାୟ ଆକାଶମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ପ୍ରତୀଚ୍ୟାଂ ।
୬ ଓଁ ପଶୁପତୟେ ଯଜମାନମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ନୈର୍ଋତ୍ୟାଂ ।
୭ ଓଁ ମହାଦେବାୟ ସୋମମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ଦକ୍ଷିଣସ୍ୟାଂ ।
୮ ଓଁ ଈଶାନାୟ ସୂର୍ଯ୍ୟମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ଆଗ୍ନେୟ୍ୟାଂ ।
୯ ଓଁ ଶଙ୍କରାୟ ଚନ୍ଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ଆକାଶେ ।
୧୦ ଓଁ ଭୂତେଶାୟ ଶେଷମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ । ଇତି ପାତାଳେ ।

ଇତି ଦଶଦଗ୍ବନ୍ଧନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ଉପରୋକ୍ତ ୨ ଟ୍ୟାକ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଗ୍ବନ୍ଧନ କରିବ ।

ଘ ଟ ପୂ ଜା ।

ତତଶ୍ଚ ମଙ୍ଗଳାର୍ଥଂ ସଂସ୍ଥାପ୍ୟ ଯଥୋଚିତଂ ସାମାନ୍ୟତସ୍ତୁ କେବଳଂ ଘଟେଶପୂଜନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତଦ୍ୟଥା— ପୂଜାପ୍ରକାରମାହ·ତତ ଈଶାନକୋଣେ ଅବ୍ରଣଂ କଳଶଂ ଅକ୍ଷତଭୂଷିତଂ ସ୍ଥାପ୍ୟ ଭୂମିସ୍ପର୍ଶନ ମନ୍ତ୍ରଃ—ଓଁ ଭୂରସି ଭୂମିରସି ବିଶ୍ୱଧାୟା ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ଭୁବନସ୍ୟ ଧର୍ତ୍ରୀଂ । ପୃଥିବୀଂ ଯଚ୍ଛ ପୃଥିବୀଂ ଦୃଂହ ପୃଥିବୀଂ ମାହିଂସୀଃ । ଇତି ଭୂମିସ୍ପର୍ଶନଂ ।

ଧାନ୍ୟସ୍ଥାପନମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ଧାନ୍ୟମସି ଧିନୁହି ଦେବାନ୍ ପ୍ରାଣାୟତ୍ୱୋଦାନା-
ୟତ୍ୱା ବ୍ୟାନାୟତ୍ୱା ଦୀର୍ଘାମନୁପ୍ରସିତି ମାୟୁଷେଧାନ୍ ଦେବୋବଃ ସବିତା
ହିରଣ୍ୟପାଣିଃ ପ୍ରତିଗୃଭ୍ଣାତ୍ୱଚ୍ଛିଦ୍ରେଣ ପାଣିନା ଚକ୍ଷୁଷେ ତ୍ୱା ମହୀନାଂ
ପୟୋଽସି । ତସ୍ୟୋପରି କଳସଂ ସ୍ଥାପୟେତ୍ ମନ୍ତ୍ରେଣ ଓଁ ଆଜିଘ୍ର-
କଳସଂ ମହ୍ୟା ତ୍ୱା ବିଶନ୍ତ୍ୱିନ୍ଦବଃ । ପୁନରୁର୍ଜ୍ଜା ନିବର୍ତ୍ତସ୍ୱ ସାନଃ ସହସ୍ରଂ
ଧୁକ୍ଷ୍ୱୋରୁଧାରା ପୟସ୍ୱତୀ ପୁନର୍ମା ବିଶତା ଦ୍ରୟିଃ । ଜଳପୂରଣମନ୍ତ୍ରଃ ।
ଓଁ ବରୁଣସ୍ୟୋତ୍ତମ୍ଭନମସି ବରୁଣସ୍ୟ ସ୍କମ୍ଭ ସର୍ଜ୍ଜନୀସ୍ଥଃ । ବରୁଣସ୍ୟ
ଋତସଦନ୍ୟସି ବରୁଣସ୍ୟ ଋତସଦନମସି ଋତସଦନମାସୀଦ । କଳଶେ
ବସ୍ତ୍ରଂ ବେଷ୍ଟୟେତ୍ । ମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ବସୋଃ ପବିତ୍ରମସି ଶତଧାରଂ ବସୋଃ
ପବିତ୍ରମସି ସହସ୍ରଧାରଂ । ଦେବସ୍ତ୍ୱା ସବିତା ପୁନାତୁ ବସୋଃ ପବିତ୍ରେଣ
ଶତଧାରେଣ ସୁପ୍ୱା କାମଧୁକ୍ଷଃ । ଫଳମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ୟାଃ ଫଳିନୀର୍ୟା ଅଫଳା
ଅପୁଷ୍ପା ୟାଶ୍ଚ ପୁଷ୍ପିଣୀଃ । ବୃହସ୍ପତିପ୍ରସୂତାସ୍ତାନୋ ମୁଞ୍ଚନ୍ତ୍ୱଂହସଃ । ପଞ୍ଚରତ୍ନ
ପ୍ରକ୍ଷେପ ମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ପରିବାଜପତିଃ କବିରଗ୍ନି ର୍ହବ୍ୟାନ୍ୟକ୍ରମୀତ୍ ।
ଦଧଦ୍ରତ୍ନାନି ଦାଶୁଷେ । ଦକ୍ଷିଣାଦାନମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ ସମ-
ବର୍ତ୍ତତାଗ୍ରେ ଭୂତସ୍ୟ ଜାତଃ ପତିରେକ ଆସୀତ୍ । ସଦାଧାର ପୃଥିବୀଂ
ଦ୍ୟାମୁତେ ମାଂ କସ୍ମୈ ଦେବାୟ ହବିଷା ବିଧେମ । ଗନ୍ଧମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ
ଗନ୍ଧଦ୍ୱାରାଂ ଦୁରାଧର୍ଷାଂ ନିତ୍ୟପୁଷ୍ଟାଂ କରୀଷିଣୀଂ । ଈଶ୍ୱରୀଂ ସର୍ବଭୂତାନାଂ
ତ୍ୱାମିହୋପହ୍ୱୟେ ଶ୍ରିୟଂ । ଔଷଧି ପ୍ରକ୍ଷେପଃ । ଓଁ ୟାଓଷଧୀଃ ପୂର୍ବ୍ବା
ଜାତା ଦେବେଭ୍ୟସ୍ତ୍ରିୟୁଗଂ ପୁରା । ମନୈନୁ ବଭ୍ରୂଣାମହଂ ଶତଂ
ଧାମାନି ସପ୍ତ ଚ । ସପ୍ତମୃତ୍ତିକାପ୍ରକ୍ଷେପମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ସ୍ୟୋନାପୃଥିବୀ
ନୋଭବାନୃକ୍ଷରା ନିବେଶନୀ । ୟଚ୍ଛାନଃ ଶର୍ମସପ୍ରଥାଃ । ଦୂର୍ବା ମନ୍ତ୍ରଃ ।
ଓଁ କାଣ୍ଡାତ୍କାଣ୍ଡାତ୍ ପ୍ରରୋହନ୍ତୀ ପରୁଷଃ ପରୁଷସ୍ପରି । ଏବାନୋ ଦୂର୍ବେ-
ପ୍ରତନୁ ସହସ୍ରେଣ ଶତେନ ଚ । ପଞ୍ଚପଲ୍ଲବ ଦାନମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ଅଶ୍ୱତ୍ଥେ-
ବୋନିଷଦନଂ ପର୍ଣ୍ଣେ ବୋ ବସତି ଷ୍କୃତା । ଗୋଭାଜଇତ୍କିଲାସଥ
ୟତ୍ସନବଥପୂରୁଷଂ । ପବିତ୍ର ଦାନମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ପବିତ୍ରେସ୍ଥୋ ବୈଷ୍ଣବ୍ୟୌ

ସବିତୁର୍ବଃ ପ୍ରସବ ଉତ୍ପୁନାମି । ଅଚ୍ଛିଦ୍ରେଣ ପବିତ୍ରେଣ ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ରଶ୍ମିଭିଃ । ପୁଷ୍ପଶସ୍ତ୍ରବଦାନମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ପୁଷ୍ପାବତୀ ଶସ୍ୟପତ୍ର ସୁପୁଷ୍ପା ପୁନସ୍ପାତ୍ର । ବସ୍ତ୍ରେବଦକ୍ଷୀଣାବହାଭଷମୁଣ୍ଡଂ ଶତକ୍ରତୋ । ଶ୍ରୀଫଳଦାନମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ଶ୍ରୀସ୍ତବେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଶ୍ଚ ପତ୍ନ୍ୟା ବହୋରାତ୍ରେ ପାର୍ଶ୍ୱେ ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ରୂପମଶ୍ୱିନୌ-ବ୍ୟାତ୍ତଂ । ଇଷ୍ଣନ୍ନିଷାଣ ମୁମ୍ନ ଇଷାଣ ସର୍ବଲୋକଂ ମଇଷାଣ । ପ୍ରତିଷ୍ଠା-ମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ମନୋଜୂତିର୍ଜୁଷତାମାଜ୍ୟସ୍ୟ ବୃହସ୍ପତିର୍ଯଜ୍ଞମିମଂ ତନୋତୁ । ଅରିଷ୍ଟଂ ଯଜ୍ଞଂ ସମିମଂ ଦଧାତୁ ବିଶ୍ୱେଦେବା ସ ଇହ ମାଂ ଦୟନ୍ତାଂ ମୋଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠ । ଓଁ ଭୂର୍ଭୁବଃସ୍ୱଃ ଗଣେଶବରୁଣ ଇହାଗଚ୍ଛ ଇହତିଷ୍ଠ । ଓଁ ଗଣାନାଂତ୍ୱା ଗଣପତିଂହବାମହେ ପ୍ରିୟାଣାଂତ୍ୱା ପ୍ରିୟପତିଂ ହବାମହେ ନିଧୀନାଂତ୍ୱା ନିଧିପତିଂ ହବାମହେ ବସୋମମ ଆହମଜାନି ଗର୍ଭଧମାତ୍ୱମଜାସି ଗର୍ଭଧଂ । ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଗଣେଶ ମାବାହୟେତ୍ । ଓଁ ତତ୍ତ୍ୱାଯାମି ବ୍ରହ୍ମଣା ବନ୍ଦମାନସ୍ତଦା ଶାସ୍ତେ ଯଜମାନୋହବିର୍ଭିଃ । ଅହେଡ଼ମାନୋ-ବରୁଣେହବୋଧ୍ୟୁରୁ ଶଂସମାନ ଆୟୁଃପ୍ରମୋଷୀଃ । ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ବରୁଣଂ ଅବାହୟେତ୍ । ପଞ୍ଚୋପଚାରେଣ ଗଣେଶଂ ବରୁଣଂ ଚ ପୂଜୟେତ୍ । ତୀର୍ଥାବାହନ ମନ୍ତ୍ରଃ । ସର୍ବେ ସମୁଦ୍ରାଃ ସରିତସ୍ତୀର୍ଥାନି ଜଳଦାନଦାଃ । ଆୟାନ୍ତୁ ଯଜମାନସ୍ୟ ଦୁରିତକ୍ଷୟକାରକାଃ । ତତଃ କଳଶାଭିମନ୍ତ୍ରଣଂ । କଳଶସ୍ୟ ମୁଖେ ବିଷ୍ଣୁଃ କଣ୍ଠେ ରୁଦ୍ରଃ ସମାଶ୍ରିତଃ । ମୂଲେ ତସ୍ୟ ସ୍ଥିତୋ-ବ୍ରହ୍ମା ମଧ୍ୟେ ମାତୃଗଣାଃ ସ୍ମୃତାଃ । କୁକ୍ଷୌ ତୁ ସାଗରାଃ ସପ୍ତ ସପ୍ତଦ୍ୱୀପା ବସୁନ୍ଧରା । ଋଗ୍ବେଦୋଽଥ ଯଜୁର୍ବେଦଃ ସାମବେଦୋହ୍ୟଥର୍ବଣଃ । ଅ-ଙ୍ଗୈଶ୍ଚ ସହିତାଃ ସର୍ବେ କଳଶଂ ତୁ ସମାଶ୍ରିତାଃ । ତତଃ କଳଶ ପ୍ରାର୍ଥନା । ଦେବଦାନବସଂବାଦେ ମଥ୍ୟମାନେ ମହୋଦଧୌ । ଉତ୍ପନ୍ନୋଽସି ଯଦାକୁମ୍ଭ ବିଧୃତୋ ବିଷ୍ଣୁନା ସ୍ୱୟଂ । ତ୍ୱତ୍ତୋୟେ ସର୍ବାଣି ତୀର୍ଥାନି ଦେବାଃ ସର୍ବେତ୍ୱୟିସ୍ଥିତାଃ । ତ୍ୱୟି ତିଷ୍ଠନ୍ତି ସର୍ବେଽପି ଯତଃ କାମଫଳପ୍ରଦାଃ । ତ୍ୱତ୍ ପ୍ରସାଦାଦିମଂ ଯଜ୍ଞଂ କର୍ତ୍ତୁମୀହେ ଜଳୋଦ୍ଭବ । ସାନ୍ନିଧ୍ୟଂ କୁରୁ ମେ ଦେବ ପ୍ରସନ୍ନୋ ଭବ ସର୍ବଦା । ଇତି ପ୍ରାର୍ଥନା । ପୂଜନ୍ତତସ୍ୟ ଯଥା—

ସମ୍ଭୂତସଂକଳ୍ପଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି ପୂର୍ବଦିବସଃ ସ୍ୟାତ୍ତଦାମୁଷ୍ୟ- ଯଜମାନମାଦୃଦ୍ୟର୍ଚ୍ଚେଦୌ ବରଣଦକ୍ଷିଣା ଦାରଭ୍ୟେତ୍ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଦ୍ୱିତୀୟମପି ସଂକଳ୍ପଂ ତଦ୍ଦିବସନିମିତ୍ତାର୍ଘ୍ୟପ୍ରମାଣାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ସ୍ୱୟଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଯଦ୍ୱା ସ୍ୱସ୍ୟାର୍ଥମେବ ପୂଜନଂ ସ୍ୟାତ୍ତଦା ପ୍ରଥମଂ ଜପ୍ୟମିତ ଦିବସାନ୍ତଚ୍ଛାର୍ଯ୍ୟ ପୂଜନସ୍ୟ ହେତୁଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱନାମ୍ନୈବ ସଂକଳ୍ପଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ପୂଜାକାଳେ ଦ୍ୱିତୀୟମପି ସଂକଳ୍ପଂ ତଦ୍ଦିବସନିମିତ୍ତାର୍ଘ୍ୟପ୍ରମାଣାତ୍ ସ୍ୱନାମ୍ନୈବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ୧୦ ।

ଅର୍ଥ—ମଙ୍ଗଳ କର୍ମିଷ୍ଠ ଘଟସ୍ଥାପନ କରି ତେବେଳ ଗଣେଶଙ୍କୁ ଉପରୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରରେ ପୂଜା ଓ ଆଚମନ କରି ସଂକଳ୍ପ କରିବ । ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବଦିନରୁ ଯଜମାନ ସଂକଳ୍ପ କରି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ବରଣ କରିବ ତତ୍ପରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ପରଦିନ ଯଥାବିଧି ସଂକଳ୍ପ କରିବେ । ଯଦି ଆପଣା ନିମିତ୍ତ ଆପେ କର୍ତ୍ତାହୁଏ ତେବେ ପୂର୍ବଦିନର ସଂକଳ୍ପ ଆପଣା ନାମରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବ ପରଦିନ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କରିବ । ୧୦ ।

ବୃଷ୍ଟିଛନ୍ଦ ।

ଅଥ ବିନିଯୋଗଃ ।

ଓଁ ଅସ୍ୟ ଶ୍ରୀ ପାର୍ଥିବେଶ୍ୱର ଚିନ୍ତାମଣିବିଦ୍ୟାମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ । ନିଗ୍ରହାନୁଗ୍ରହ କର୍ତ୍ତା ବ୍ରହ୍ମା ଋଷିଃ । କାମଦୁଘା ଗାୟତ୍ରୀଛନ୍ଦଃ । ଶୀଘ୍ରବରପ୍ରଦସ୍ୱରୂପୀ ପାର୍ଥିବେଶ୍ୱରୋ ଦେବତା । ହ୍ରୀଂ ବୀଜଂ । ଶ୍ରୀଂ ଶକ୍ତିଃ । ନମଃ କୀଳକଂ । ମମ ସର୍ବାଭୀଷ୍ଟକାମନାସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥେ ବା ଅମୁକାଭୀଷ୍ଟସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥେ ପୂଜନେ ବିନିଯୋଗଃ । ଯଦ୍ୱା ଅମୁକ ଯଜମାନସ୍ୟାମୁକକାମନାସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥେ ପୂଜନେ ବିନିଯୋଗଃ । ୧୦ ।

ଅଥ ନ୍ୟାସବିଧିଃ ।

କରନ୍ୟାସୋ ଯଥା—ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୀଂ ଜୂଂ ସଃ ସର୍ବଜ୍ଞାୟ ଶିବାୟ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ନମଃ । ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୀଂ ଜୂଂ ସଃ ସର୍ବତୃପ୍ତଶକ୍ତିଶିବାୟ ତର୍ଜନୀଭ୍ୟାଂ ସ୍ୱାହା । ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୀଂ ଜୂଂ ସଃ ନିତ୍ୟମଲୁପ୍ତଶକ୍ତିଶିବାୟ

ଅଥ ଲିଙ୍ଗ ନିରୂପଣଂ ।

ତତାଦୌ ଗଣେଶଗୌରୀସ୍ୱାମିକାର୍ତ୍ତିକନନ୍ଦୀଗଣମୂର୍ତ୍ତିନ୍ ଅଶ୍ୱତ୍ଥମୃତ୍ତିକୟା ସଂଶୁଦ୍ଧମୃତ୍ତିକୟା ବା ଗୋ ଦୁଗ୍ଧେନାଭିଷାୟ ପୁନଃ ଶମୀଦର୍ଭାଶ୍ୱତ୍ଥାମ୍ର ମୂଳବଲ୍ମୀକମୃତ୍ତିକାମେକୀକୃତ୍ୟ କର୍ପୂରକସ୍ତୁରୀଭ୍ୟାଂ ମଧୁମିଶ୍ରିତଗୋଦୁଗ୍ଧେନ ବା ଦୁଗ୍ଧମିଶ୍ରିତଗଙ୍ଗାଜଳେନ ମଧୁସଂଯୁକ୍ତେନ ଯଥୋକ୍ତମନ୍ତ୍ରେଣାହରଣଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ତଦାହରଣମନ୍ତ୍ରଃ—ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୁଂ ହ୍ରୂଁ ସଃ ହରାୟ ନମଃ । ଇତି ମୃଦାହରଣଂ ।

ଅର୍ଥ—ପ୍ରଥମ ଗଣେଶ ଗୌରୀ ଶିବ କାର୍ତ୍ତିକ ନନ୍ଦୀ ଓ ଗଣଦେବତା ମାନଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼ିବା ସକାଶେ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ମୂଳରୁ ମାଟି ନେଇ ଶୁଦ୍ଧମୃତ୍ତିକାକୁ ଗୋଦୁଗ୍ଧରେ ପକାଇବ । ତତ୍ପରେ ଶମୀ, କୁଶ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଆମ୍ବମୂଳର ମୃତ୍ତିକା ଓ ବଲ୍ମୀକମାଟି ଆଣି ଏକାଠି କରି କର୍ପୂର ଓ କସ୍ତୁରୀରେ ହଳଦୀ ଗୁଣ୍ଡା ମିଶାଇବ ଗୋଦୁଗ୍ଧମିଶ୍ରିତଜଳରେ ମହୁ ମିଶାଇ ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୁଂ ହ୍ରୂଁ ସଃ ହରାୟ ନମଃ ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ପକାଇବ ।

ଅଥ ଲିଙ୍ଗସଂଘଟ୍ଟନଂ ।

ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୁଂ ହ୍ରୂଁ ସଃ ମହେଶ୍ୱରାୟ ନମଃ ଇତି ସଂଘଟ୍ଟନମନ୍ତ୍ରଃ । ଅଥ ଲିଙ୍ଗଂ ହସ୍ତାଞ୍ଜଳୌ ଧୃତ୍ୱା ଆବାହୟେତ୍ । ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୁଂ ହ୍ରୂଁ ସଃ ପିନାକପାଣୟେ ନମଃ । କୈଳାସଶିଖରାଦ୍‌ରମ୍ୟାତ୍ ସମାଗଚ୍ଛ ମମ ପ୍ରଭୋ । ପୂଜାଂ ଜପଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ଚ ଯଥୋକ୍ତଫଳଦୋଭବ । ୧ । ଦେବଦେବେଶଦେବେଶ ସର୍ବଲୋକହିତେରତ । ଯଥୋକ୍ତରୂପିଣଂ ଦେବ ସମ୍ମୁଖାଦାହୟାମ୍ୟହଂ । ୨ । ଇତ୍ୟାବାହ୍ୟ ପୂର୍ବରଚିତାୟାଂ ବେଦିକାୟାଂ ଶିଖରୋପରି ତାମ୍ରପାତ୍ରେ ସ୍ଥାପୟେତ୍ । ସ୍ଥାପନ ମନ୍ତ୍ରଃ—ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୁଂ ହ୍ରୂଁ ସଃ ଶୂଳପାଣୟେ ନମଃ ଇହ ସ୍ଥିରୋଭବ । ଇତି ସ୍ଥାପନଂ ।

ଅର୍ଥ—ଲିଙ୍ଗ ସଂଘଟ୍ଟନମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଲିଙ୍ଗକୁ ଗଢ଼ିବ । ତତ୍ପରେ ସେହି ଲିଙ୍ଗକୁ ହାତ ଅଞ୍ଜଳିରେ ଧରି ଆବାହନ ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଆବାହନକରି ସ୍ଥାପନ ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଶିଖର ଉପରେ ତାମ୍ରପାତ୍ରରେ ସ୍ଥାପନ କରିବ ।

ଅଥ ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠାବିଧିଃ ।

ତତଃ ହସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ପୁଷ୍ପାଣ୍ୟକ୍ଷତାନ୍ ଚ ଗୃହୀତ୍ୱା ହସ୍ତୌ ଦ୍ୱୌ ଲିଙ୍ଗୋପରି କୃତ୍ୱା ଇଦଂ ପଠେତ୍ । ଓଁ ଅଂ ହ୍ରୀଂ ଓଁ କ୍ରୋଂ ଯଂ ରଂ ଲଂ ବଂ ଶଂ ଷଂ ସଂ ହଂ ଶୂଳପାଣେଃ ପ୍ରାଣା ଇହାଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଇହତିଷ୍ଠନ୍ତୁ ଶୂଳପାଣେଃ ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଇହାଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଇହ ତିଷ୍ଠନ୍ତୁ ଅଧିଷ୍ଠାନଂ କୁର୍ବନ୍ତୁ ଓଁ ଅଂ କ୍ରୋଂ ହ୍ରାଂ ହ୍ରୀଂ ଯ ର ଲ ବ ଶ ଷ ସ ହ ସଦାଶିବସ୍ୟ ପ୍ରାଣା ଇହ ଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଇହ ତିଷ୍ଠନ୍ତୁ ଓଁ ଅଂ ହ୍ରୀଂ କ୍ରୋଂ ସଦାଶିବସ-ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ମନଶ୍ଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରୋତ୍ରଜିହ୍ୱାଘ୍ରାଣାଦୟ ଇମେଽସ୍ମିନ୍ ପାର୍ଥିବ-ଲିଙ୍ଗେ ସୁଖଂ ଚିରଂ ତିଷ୍ଠନ୍ତୁ ସ୍ୱାହା । ଓଁ ଅଂ ହ୍ରୀଂ କ୍ରୋଂ ସଦାଶିବସ-ଜୀବ ଇହସ୍ଥିତଃ କୁରୁ ଓଁ କ୍ରୋଂ ହ୍ରୀଂ ଜୂଂ ସଃ ପିନାକିନେ ନମଃ ଯଥୋକ୍ତ ରୂପିଣମ୍ । ଇହାଗଚ୍ଛ ଇହତିଷ୍ଠ ଇହ ସନ୍ନିହିତୋଭବ ସନ୍ନିଚିତୋ ଭବ ସନ୍ନିରୁଦ୍ଧୋ ଭବ ମମ ପୂଜାଂ ଗୃହାଣ ଇତି ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ।

ଅର୍ଥ—ଦୁଇ ହାତରେ ପୁଷ୍ପାକ୍ଷତ ଧରି ଲିଙ୍ଗ ଉପରେ ରଖି ତାହା ଉପରେ ଦୁଇ ହାତକୁ ଛପ୍ୟାକରି ଘୋଡ଼ାଇ ରଖି ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠା ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବ । ୧୦ ।

ଅଥ ପ୍ରାର୍ଥନାମନ୍ତ୍ରଃ ।

ପୁଷ୍ପାକ୍ଷତାନ୍ ଗୃହୀତ୍ୱା ପ୍ରାର୍ଥୟେତ୍ । ଓଁ କ୍ରୋଂ ହ୍ରୀଂ ଜୂଂସଃ-ପିନାକ ପାଣିନେ ନମଃ । ସ୍ୱାମିନ୍ ସର୍ବଜଗନ୍ନାଥ ଯାବତ୍ ପୂଜାଂ କରୋମ୍ୟହଂ । ତାବତ୍ତ୍ୱଂ ପ୍ରୀତିଭାବେନ ଲିଙ୍ଗେଽସ୍ମିନ୍ ସନ୍ନିଧିଂ କୁରୁ । ସ୍ୱାହା ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ହସ୍ତଗତ ପୁଷ୍ପାକ୍ଷତାନ୍ ଲିଙ୍ଗୋପରି ନ୍ୟସେତ୍ । ଇତି ପ୍ରାର୍ଥନା । ଅଥଶିବଲିଙ୍ଗଦକ୍ଷିଣଭାଗେ ଗଣପତ୍ୟାଦିମୂର୍ତ୍ତିଃ ସ୍ଥାପ୍ୟ ଯଥୋକ୍ତମନ୍ତ୍ରୈଃ ସମ୍ପୂଜୟେତ୍ । ତତୋ ବାମାଙ୍ଗେ ଉମାଦେବ୍ୟୈ ସ୍ଥାନାଦିକଳ୍ପନା ସମ୍ପୂଜୟେତ୍ । ତସ୍ୟମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ଭଗବତ୍ୟୈ ଉମାଦେବ୍ୟୈ ଶଙ୍କର ପ୍ରିୟାୟୈ ନମଃ । ୦ ।

ଅର୍ଥ—ତତ୍ପୂର୍ବେ ହସ୍ତରେ ପୁଷ୍ପାକ୍ଷତ ଧରି ପ୍ରାର୍ଥନା ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଲିଙ୍ଗ

ଉପରେ ଦେବ । ତଦନନ୍ତର ଶିବଲିଙ୍ଗର ଦକ୍ଷିଣସ୍ଥାନରେ ଗଣ-
ପତ୍ୟାଦି ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କି ଯଥୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରରେ ପୂଜା କରିବ ଓ ଶିବଙ୍କର ବାମା-
ଙ୍ଗରେ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଉମାଦେବୀଙ୍କର ସ୍ନାନାଦି ପୂଜା କରିବ । ୦ ।

ଅଥ ଧ୍ୟାନଂ ।

ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳିନା ଗୃହୀତ୍ୱା ଓଁ ହ୍ରୌଁ ହ୍ରୀଂ ହୂଂ ସଃ ପଶୁପତୟେ ନମଃ ।

ତତୋ ମଣିସ୍ତମ୍ଭବିରାଜମାନଂ
ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟଂ ଦ୍ୱାରକପାଟ ତୋରଣଂ ।
ମହାର୍ଘ୍ୟ ମାଲାମଣି ବଦ୍ଧବେଦିକଂ
ତଦ୍ଦୈବ ଧ୍ୟାୟେତ୍ତ୍ରିଦଶେରେ ଶିବାଳୟଂ ।
ସନ୍ତପ୍ତ ହେମ କଳଶୈ ଶଙ୍କୁଭି ର୍ବିଚିତ୍ରୈଃ
ପ୍ରୋଦ୍ଭାସିତଂ ସ୍ଫଟିକ ସୌଧତଳାଭିରାମଂ ।
ରମ୍ୟଂ ଚ ତଚ୍ଛିବପୁରଂ ବରପୀଠମଧ୍ୟେ
ଲିଙ୍ଗଂ ଚ ରତ୍ନସଙ୍କୁଳଂ ମନସା ସ୍ମରେଚ୍ଚ । ୧ ।
ସର୍ବଜ୍ଞଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନପ୍ରଦାନୈକମହାତ୍ମନେ ।
ନମସ୍ତେ ଦେବଦେବେଶ ସର୍ବଭୂତହିତେରତଃ । ୩ ।
ଅନନ୍ତକାନ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ ଅନନ୍ତାସନସଂସ୍ଥିତ ।
ଅନନ୍ତଶକ୍ତିଶୋଭାଢ୍ୟ ପରମେଶ ନମୋଽସ୍ତୁ ତେ । ୪ ।
ପାହି ପାହି ଗୁଣାତୀତ ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥିତିକାରକ ।
ସର୍ବାର୍ଥସାଧନୋପାୟ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ନମୋଽସ୍ତୁ ତେ । ୫ ।
ସ୍ୱଚ୍ଛବାନ୍ନିର୍ମଳାକାର ସର୍ବବ୍ୟାଧିବିନାଶକ ।
ଯୋଗିଯୋଗ ମହାଯୋଗିଯୋଗେଶ୍ୱର ନମୋଽସ୍ତୁ ତେ । ୬ ।

ପାତାଳେ ଚାନ୍ତରୀକ୍ଷେ ଦଶଦିଶି ଗଗନେବସ୍ଥ ସର୍ବଶୈଳେ ।
ସିନ୍ଧୌ ନେଷ୍ଟେ ଚ ବାସ୍ତେ ଗୃହନଗରପୁରକେ ସ୍ଥାବରେ ଜଙ୍ଗମେ ବା
ନାନ୍ତଂ ସର୍ବୌଷଧୀନାମପୁରୁଷପଥେ ପୁଷ୍ପଗନ୍ଧେ ତୃଣାଗ୍ରେ ।
ସର୍ବତ୍ରାପି ଶିବୋଽୟଂ ସତ ବସତ ପ୍ରମାଣାନ୍ନିର୍ଦ୍ଦେବୋ ଦ୍ୱିତୀୟଃ ।

ଅଥ ଲିଙ୍ଗାଷ୍ଟକଂ ।

ଓଁ ବ୍ରହ୍ମମୁରାରିସୁରାର୍ଚ୍ଚିତଲିଙ୍ଗଂ ନିର୍ମଳଭାସିତଶୋଭିତଲିଙ୍ଗଂ ।
ଜନ୍ମଜ ଦୁଃଖବିନାଶକଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୧।
ଦେବମୁନିପ୍ରବରାର୍ଚ୍ଚିତଲିଙ୍ଗଂ କାମଦନାଶନକାରଣଲିଙ୍ଗ।
ରାବଣଦର୍ପବିନାଶନଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୨।
ସିଦ୍ଧସୁରାସୁରବନ୍ଦିତଲିଙ୍ଗଂ ସର୍ବସୁଗନ୍ଧସୁଲେପିତଲିଙ୍ଗଂ ।
ବୁଦ୍ଧିବିବର୍ଦ୍ଧନକାରଣଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୩।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମହାମଣିଭୂଷିତଲିଙ୍ଗଂ ଦକ୍ଷସୁଯଜ୍ଞବିନାଶନଲିଙ୍ଗଂ ।
କାମସୁବେଷ୍ଟିତଶୋଭିତଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୪।
କୁଙ୍କୁମଚନ୍ଦନଲେପିତଲିଙ୍ଗଂ ପଙ୍କଜହାରସୁଶୋଭିତଲିଙ୍ଗଂ ।
ସଞ୍ଚିତପାପବିନାଶନଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୫।
ଭାବନଭକ୍ତିସୁକେବଲଲିଙ୍ଗଂ ଦେବଗଣାର୍ଚ୍ଚିତଶୋଭନଲିଙ୍ଗଂ ।
ଜ୍ଞାନସୁବୋଧିପ୍ରଭାବରଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୬।
ଅଷ୍ଟଦଳୋପରି ଶୋଭିତଲିଙ୍ଗଂ ସୃଷ୍ଟିଜହାଭବକାରଣଲିଙ୍ଗଂ ।
ଅଷ୍ଟଦରିଦ୍ରବିନାଶନଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୭।
ସୁରଗୁରୁସୁରବରପୂଜିତଲିଙ୍ଗଂ ସୁରବନପୁଷ୍ପସଦାର୍ଚ୍ଚିତଲିଙ୍ଗଂ ।
ପରମପଦଂ ପରମାର୍ଜନଲିଙ୍ଗଂ ତଂ ପ୍ରଣମାମି ସଦା ଶିବଲିଙ୍ଗଂ ।୮।
ଲିଙ୍ଗମଧ୍ୟେ ଜଗତ୍ ସର୍ବଂ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟଂ ସଚରାଚରଂ ।
ଲିଙ୍ଗଂ ବ୍ରହ୍ମ ପରଂ ନାସ୍ତି ତସ୍ମାଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ ପ୍ରପୂଜୟେତ୍ ।୯।

ଅଥ ଲିଙ୍ଗ ସ୍ନାନଂ

ପଞ୍ଚାମୃତେନ ଗଙ୍ଗୋଦକେନ ବା ଅଭାବେ କୋଣାରଦିତ୍ରିତ-କୂପୋଦକେନ ଚ ସ୍ନାପୟେତ୍ । ତସ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରଃ ।—ଓଁ ହୌଂ ହ୍ରୀଂ ହୂଂ ସଃ ପଶୁପତୟେ ନମଃ ଓଁ ନମଃ ଶମ୍ଭବାୟ ଚ ମୟୋଭବାୟ ଚ ନମଃ ଶଙ୍କରାୟ ଚ ମୟସ୍କରାୟ ଚ ନମଃ ଶିବାୟ ଚ ଶିବତରାୟ ଚ ।

ଅର୍ଥ—ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଲିଙ୍ଗାଷ୍ଟକ ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତହୋଇ ପଢିବ ।

ତତ୍ପରେ ପଞ୍ଚାମୃତ ତମ୍ବା ଗଙ୍ଗୋଦକ ଚନ୍ଦନଜଳରେ ଗୋଦୁଗ୍ଧରେ କୂପଜଳ ମିଶାଇ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ସ୍ନାନ କରାଇବ । ୦ ।

ଅଥ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାରପୂଜା ।

ମନ୍ତ୍ରୋ ଯଥା —ଓଁ ହ୍ରୀଂ ଶ୍ରୀଂ କ୍ଲୀଂ ସଃ ଶିବାୟ ଆସନଂ ସମର୍ପୟାମି ।୧। ଓଁ ହ୍ରୀଂ ଶ୍ରୀଂ କ୍ଲୀଂ ସଃ ଶିବାୟ ସ୍ୱାଗତଂ ସମର୍ପୟାମି ।୨। ଏବ ମନେନୈବ ମନ୍ତ୍ରେଣ ଅକ୍ଷତାନ୍ ୩ ପୁଷ୍ପାଣି ।୪। ଏକାଦଶଦୂର୍ବାଙ୍କୁରାଣି ।୫। ଏକାଦଶ ବିଲ୍ୱପତ୍ରାଣି ।୬। ଧତ୍ତୂରଫଲକ୍ଷିପ୍ତଂ ଧୂପଂ ।୭। ଏକାଦଶବର୍ତ୍ତିଘୃତଦୀପଂ ।୮। ନୈବେଦ୍ୟଂ ।୯। ନାନାଫଲାନି ।୧୦। ଆଚମନଂ ।୧୧। ଲବଙ୍ଗ କର୍ପୂରଯୁତଂ ତାମ୍ବୁଲଂ ।୧୨। ପୂଗୀଫଲଂ ।୧୩। ଦକ୍ଷିଣା ।୧୪। କର୍ପୂରଦୀପଃ ।୧୫। ନମସ୍କାରଃ ।୧୬।

ଅଥ ଆବରଣପୂଜାପ୍ରକାରଃ ।

ତତ୍ରାନନ୍ତମୂର୍ତ୍ତିଂ ଲିଙ୍ଗଂ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାରେଣ ବା ପଞ୍ଚୋପଚାରେଣ ବା-ଚଣ୍ଡ ସାମାନ୍ୟତସ୍ତୁ ଗନ୍ଧାକ୍ଷତପୁଷ୍ପଧୂପଦୀପନୈବେଦ୍ୟାନ୍ ମଂଶବୂଭାନ୍ ପାତ୍ରେ କୃତ୍ୱା ତତ୍ପାତ୍ରଂ ବାମକରେ ଧୃତ୍ୱା ଶିବଲିଙ୍ଗସ୍ୟ ପରତୋଽଷ୍ଟଦଳପଦ୍ମସ୍ୟ ଯଦ୍ୱା ଶିବଗବାକ୍ଷସ୍ୟ ପୂର୍ବାଦିବର୍ତ୍ତିକାଦ୍ୟାରଭ୍ୟ ଏବୈବମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜନଂ ଚରେତ୍ ଯଥା—

ପୂର୍ବେ—ଓଁ ଶର୍ବାୟ କ୍ଷିତିମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।
ଈଶାନେ—ଓଁ ଭବାୟ ଜଳମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।
ଉତ୍ତରେ—ଓଁ ରୁଦ୍ରାୟ ତେଜୋମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।
ବାୟବ୍ୟେ—ଓଁ ଉଗ୍ରାୟ ବାୟୁମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।
ପଶ୍ଚିମେ—ଓଁ ଭୀମାୟ ଆକାଶମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।
ନୈଋତେ—ଓଁ ପଶୁପତୟେ ଯଜମାନମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।
ଦକ୍ଷିଣେ—ଓଁ ମହାଦେବାୟ ସୋମମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।

ଆଗ୍ନେୟ୍ୟାଂ—ଓଁ ଈଶାନାୟ ସୂର୍ଯ୍ୟମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।

ଇତ୍ୟାବରଣପୂଜାସମ୍ବନ୍ଧ୍ୟଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତିପୂଜନଂ ।

ଅର୍ଥ—ଶିବଲିଙ୍ଗର ସମସ୍ତ ଅଷ୍ଟଦଳ ପଦ୍ମରେ କିମ୍ବା ଶିଶସ୍ଥାର ଅଷ୍ଟଦଳପଦ୍ମରେ ପୂର୍ବକର୍ଣ୍ଣିକାଠାରୁ କ୍ରମରେ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାର ବା ପଞ୍ଚୋପଚାରପୂଜାକରିବ । ଅଥବା ଗନ୍ଧ ଅକ୍ଷତ ପୁଷ୍ପ ଧୂପ ଦୀପ ନୈବେଦ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ଏକାଠି ରଖି ନେଇ ଅଠଗୋଟି ଦଳରେ ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା କରିବ ।

ଅଥ ବଳିଦାନଂ ।

ତତୋ ଦେଶକାଲୌ ସ୍ମୃତ୍ୱା ବାଞ୍ଛିତାର୍ଥଫଳ ପ୍ରାପ୍ତୟେ କୃତପୂଜନସ୍ୟ ସାଙ୍ଗତାସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥଂ ଯଥାଶକ୍ତି ସଂଖ୍ୟାକଂ ଯତ୍ ପଦାର୍ଥଂ ପୂର୍ବମେବ କଳ୍ପିତଂ ତଦୈକୈକଂ ତଣ୍ଡୁଲାଯତପକ୍କତଂ ପ୍ରତ୍ୟେକଂ ଷଡ଼କ୍ଷରେଣ ଶିବାର୍ପଣଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଅନ୍ତେ ତୁ କୁପଦାସ୍ୱର୍ଥ ଜାୟଫଳଂ ମୂଳମନ୍ତ୍ରେଣ ଦଦ୍ୟାତ୍ । ଯଥା—ଓଁ ହ୍ରୀଁ ହ୍ରାଂ ହ୍ରୂଂ ସଃ ନମଃଶିବାୟ ପ୍ରପନ୍ନ ପାରିଜାତାୟ ସ୍ୱାହା । ଏଭିଃ ଗନ୍ଧାକ୍ଷତପୁଷ୍ପଧୂପଦୀପନୈବେଦ୍ୟାଦିକ ମୟା ଯଥୋକ୍ତବିଧିନା ଯାନ ଯାନ ସମର୍ପିତାନି ତୈରେତତ୍କ୍ଷାଗଫଳ ବଳିଦାନସମର୍ପଣମାତ୍ରେଣ ପରମାତ୍ମା ଶିବୋମୟି ପ୍ରୀୟତାଂ ମମାମୁକ-କାମନାନୁସାବଧି ଦକାନ୍ତରେଣ ଦଧିଦୋଷାଦିକମ୍ପଂ କୁରୁ ଶୀଘ୍ରମେବ ମମ କାର୍ଯ୍ୟଂ ସାଧୟ ସାଧୟ ଏଷବଳିଃ ଶିବାୟ ସାଙ୍ଗାୟ ନମଃ ସ୍ୱାହା । ଇତି ବଳିଦାନଂ ।

ଅଥ ସ୍ତୋତ୍ରଂ ।

ତ୍ୱଂ ମାତା ସର୍ବଲୋକାନାଂ ତ୍ୱମେବ ଜଗତଃ ପିତା ।
ତ୍ୱଂ ଭ୍ରାତା ତ୍ୱଂ ସୁହୃନ୍ମିତ୍ରଂ ତ୍ୱଂ ପ୍ରିୟସ୍ତ୍ୱଂ ପିତାମହଃ । ୧ ।
ନମସ୍ତେ ଭଗବନ୍ ରୁଦ୍ର ଭାସ୍କରାମିତତେଜସେ ।
ନମୋ ଭବାୟ ଦେବାୟ ରସାୟାମ୍ବୁମୟାୟ ଚ । ୨ ।
ସର୍ବାୟ କ୍ଷିତିରୂପାୟ ସଦାସୁରଭିରୂପିଣେ ।

ପଶୂନାଂ ପତୟେ ତୁଭ୍ୟଂ ପାବକାମିତତେଜସେ । ୩ ।
ଭୀମାୟ ବ୍ୟୋମରୂପାୟ ଯଶୋରୂପାୟ ତେ ନମଃ ।
ମହାଦେବାୟ ସୋମାୟ ଅନନ୍ତାୟ ନମୋ ନମଃ । ୪ ।
ଉଗ୍ରାୟ ଯଜମାନାୟ ଯୋଗିନେ କର୍ମଯୋଗିନେ ।
ନମସ୍ତେ କଲ୍ପବୃକ୍ଷାୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଫଳଦାୟିନେ । ୫ ।
ପାର୍ଥିବାନାଂ ଚ ଲିଙ୍ଗାନାଂ ଯନ୍ମୟା ପୂଜନଂ କୃତଂ ।
ତେନ ମେ ଭଗବାନ୍ ରୁଦ୍ର ବାଞ୍ଛିତାର୍ଥଂ ପ୍ରଯଚ୍ଛ ତୁ । ୬ ।
ଶିବାଗ୍ରେ ପୂଜନଂ କୃତ୍ୱା ସ୍ତୋତ୍ରମେତତ୍ ପଠେତ୍ ସଦା ।
ସର୍ବାର୍ଥସାଧନୋପାୟମିଦଂ ଦେବୈର୍ବିଦର୍ଶିତଂ । ୭ ।

ଅଥ ମୂଳମନ୍ତ୍ରଜପବିଧିଃ ।

ଋଷିଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଯଥା—ଓଁ ଅସ୍ୟଶ୍ରୀ ସଦାଶିବମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ । ବାମଦେବଋଷିଃ । ପଂକ୍ତିଶ୍ଛନ୍ଦଃ । ଶ୍ରୀ ସଦାଶିବୋ ଦେବତା । ମମାମୁକଫଳପ୍ରାପ୍ତୟେ ଜପେ ବିନିଯୋଗଃ । ମନ୍ତ୍ରଃ । ଓଁ ହ୍ରୌଂ ଖ୍ରୁଂ ଜୂଂ ସଃ ଶିବାୟ ନମଃ ପ୍ରସନ୍ନ ପାରିଜାତାୟ ସ୍ୱାହା । ଇମଂ ମନ୍ତ୍ରଂ ନିତ୍ୟମଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତଂ ଜପେତ୍ । ୧୦ ।

ଅଥ ହୋମ ବିଧିଃ ।

ପଶ୍ଚାଦନେନ ନିତ୍ୟମେବାଦଶାନ୍ତକଂ ଜୁହୁୟାତ୍ ।
ତତ୍ର ପ୍ରଥମଂ ହନୁମନ୍ତ୍ରିପତାକାପୂଜନଂ ।

କେବଲଂ ଚନ୍ଦନଧୂପଦୀପନୈବେଦ୍ୟାନ୍ତଂ ତନ୍ମନ୍ତ୍ରେଣୈବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଅଥୈବ ତୀର୍ଥବବରପୂଜନଂ କୃତ୍ୱାଗ୍ନିବେଦିକାୟାମଗ୍ନିଂ ସ୍ଥାପ୍ୟ ଅହୌ ଘୃତେନୈବ ଚତସ୍ରାହୁତୀର୍ଦ୍ଦଦ୍ୟାତ୍ । ତଦ୍ୟଥା—ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ । ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ । ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ । ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୋମାୟ । ହୁତଶେଷଂ ତୁ ସ୍ରୁବେଣୈବ ଜଲପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷିପେତ୍ । ତତୋ ଗଣେଶାଦିଭ୍ୟୋ ନମଃ ଇତ୍ୟନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣ ଏକୈକଂ ହବ୍ୟେନ ଏବ ଅଷ୍ଟଧା ହୁତ୍ୱା ପୁନରପି ସ୍ୱ ସ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରୈର୍ନବଗ୍ରହାଣାମପି ଅଷ୍ଟାହୁତୀର୍ଦ୍ଦଦ୍ୟାତ୍ ।

ତତୋ ମୂଳମନ୍ତ୍ରେଣ ଏକାଦଶାଞ୍ଜଳୀର୍ଦଦ୍ୟାତ୍ । ଅଥ କାମପୂରକ ମନ୍ତ୍ରେଣ ତତ୍ତ୍ୱଂ ଏକବିଂଶତ୍ୟଧିକଶତସଂଖ୍ୟା ଅଞ୍ଜଳୀର୍ଦଦ୍ୟାତ୍ । କାମରୂପକମନ୍ତ୍ରସ୍ତୁ ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୀଂ ଜୁଂ ସଃ ନମଃଶିବାୟ ତ୍ୱଂ ଦାତା ସର୍ବଲୋକାନାଂ କୃପାଂ କୁରୁ ମୟି ପ୍ରଭୋ ମନୋରଥାର୍ଥେ ସ୍ୱାହା ॥

ଅଥ ତର୍ପଣବିଧିଃ ।

ତତଃ ଗୋଦୁଗ୍ଧଂ ଗଙ୍ଗୋଦକାଦ୍ୟଂ ସହ ଜଳେନୈକାଦଶ ଦୂର୍ବାଙ୍କୁରୈଃ କୁଶାଗ୍ରଶ୍ଚୈବ ଦେବତାର୍ଥେନ ତର୍ପୟେତ୍ । ଓଁ ଶିବାୟ ନମଃ ଶିବଂ ତର୍ପୟାମି ୨ । ଓଁ ଭବାୟ ନମଃ ଭବଂ ତର୍ପୟାମି । ୨ । ଓଁ ଈଶାନାୟ ନମଃ ଈଶାନଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ ଉଗ୍ରାୟ ନମଃ । ଉଗ୍ରଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ ମୃଡାୟ ନମଃ ମୃଡଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ ଶଶିଶେଖରାୟ ନମଃ ଶଶିଶେଖରଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ ଶଙ୍କରାୟ ନମଃ ଶଙ୍କରଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ ବହ୍ନିରୂପାୟ ନମଃ ବହ୍ନିରୂପଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ କପର୍ଦ୍ଦିନେ ନମଃ କପର୍ଦ୍ଦିନଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ ତ୍ର୍ୟମ୍ବକାୟ ନମଃ ତ୍ର୍ୟମ୍ବକଂ ତର୍ପୟାମି । ଓଁ ରୁଦ୍ରାୟ ନମଃ ରୁଦ୍ରଂ ତର୍ପୟାମି । ୦ ।

ଅଥ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳିଦାନଂ ।

ତତଃ ମୂଳମନ୍ତ୍ରମୁଚ୍ଚାର୍ଯ୍ୟ ଗୋଦୁଗ୍ଧଶର୍କରାମିଶ୍ରିତଜଳସ୍ୟ ଧାରାଂ ଦତ୍ତ୍ୱା ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳିଂ ଚ ସମର୍ପୟନ୍ ସଂପ୍ରାର୍ଥୟେତ୍ । ତଦ୍ୟଥା—ଓଁ ହ୍ରୌଂ ହ୍ରୀଂ ଜୁଂ ସଃ ଶିବାୟ ନମଃ ପ୍ରପନ୍ନପାରିଜାତାୟ ସ୍ୱାହା । ୦ ।

ଅଥ ଶିବସ୍ତବଃ ।

ନମଃ ଶିବାୟ ସାମ୍ବାୟ ସଗଣାୟ ସସୂନବେ ।
ନିବେଦୟାମି ଚାତ୍ମାନଂ ଲିଙ୍ଗସ୍ୟାସ୍ୟ ଶାଶ୍ୱତଂ । ୧ ।
ନମଃ ଶିବାୟ ସାମ୍ବାୟ କାରଣତ୍ରୟହେତବେ ।
ନିବେଦୟାମି ଚାତ୍ମାନଂ ତ୍ୱଂ ଗତିଃ ପରମେଶ୍ୱର । ୨ ।
ତାବତସ୍ତ୍ୱତ୍ପ୍ରଣାଶାସ୍ତୁ ଚିନ୍ତୋଽହଂ ସଦାମୃଡେ ।
କୃପାନିଧେ ଇତି ଜ୍ଞାତ୍ୱା ଭୂତନାଥ ପ୍ରସୀଦ ମେ । ୩ ।

ଅଜ୍ଞାନାଦ୍ ଯଦ ବା ଜ୍ଞାନାଜ୍ଜପପୂଜାଦିକଂ ମୟା ।
କୃତଂ ତଦସ୍ତୁ ସଫଳଂ କୃପୟା ତବ ଶଙ୍କର । ୪ ।

ଅଥ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ ।

ଯାନି ଯାନି ଚ ପାପାନି ଦୁଃଖାନି ଚ ମହେଶ୍ୱର ।
ତାନି ତାନି ବିନଶ୍ୟନ୍ତୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ପଦେ ପଦେ ।

ଅଥ ସ୍ତୁତିଃ ।

ହେ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ମଦନାନ୍ତକ ଶୂଳପାଣେ
ସ୍ଥାଣୋ ଗିରୀଶ ଗିରିଜେଶ ମହେଶ ଶମ୍ଭୋ ।
ଭୂତେଶ ଭୀତଭୟସୂଦନ ମାମନାଥଂ
ସଂସାରଦୁଃଖ ଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୧ ।
ହେ ପାର୍ବତୀହୃଦୟବଲ୍ଲଭ ଚନ୍ଦ୍ରମୌଳେ
ଭୂତାଧିପ ପ୍ରମଥନାଥ ଗିରୀଶଜାପ ।
ହେ ବାମଦେବ ଭବ ରୁଦ୍ର ପିନାକପାଣେ
ସଂସାରଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୨ ।
ହେ ନୀଳକଣ୍ଠ ବୃଷଭଧ୍ୱଜ ପଞ୍ଚବକ୍ତ୍ର
ଲୋକେଶ ଶେଷ ବଳୟ ପ୍ରମଥେଶ ଶର୍ବ ।
ହେ ଧୂର୍ଜଟେ ପଶୁପତେ ଗିରିଜାପତେ ମାଂ
ସଂସାରଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୩ ।
ହେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଶିବ ଶଙ୍କର ଦେବଦେବ
ଗଙ୍ଗାଧର ପ୍ରମଥନାୟକ ନନ୍ଦୀକେଶ ।
ବାଣାସୁରାନ୍ଧକରିପୋ ହର ଲୋକନାଥ
ସଂସାରଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୪ ।
ବାରାଣସୀପୁରପତେ ମଣିକର୍ଣ୍ଣିକେଶ
ବୀରେଶ ଦକ୍ଷମଖକାଳ ବିଭୋ ଗଣେଶ ।

ସର୍ବଜ୍ଞ ସର୍ବହୃଦୟୈକନିବାସ ନାଥ
ସଂସାରଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୫ ।
ଶ୍ରୀମନ୍ମହେଶ୍ୱର କୃପାମୟ ହେ ଦୟାଳୋ
ହେ ବ୍ୟୋମକେଶ ଶିତିକଣ୍ଠ ଗଣାଧିନାଥ ।
ଭସ୍ମାଙ୍ଗରାଗ ନୃକପାଳ କପାଳମାଳ
ସଂସାରଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୬ ।
କୈଳାସଶୈଳବିନିବାସ ବୃଷାକପୀଶ
ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ତ୍ରିନୟନ ତ୍ରିଜଗନ୍ନିବାସ ।
ନାରାୟଣପ୍ରିୟ ଦୟାମୟ ଶକ୍ତିନାଥ
ସଂସାରଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୭ ।
ବିଶ୍ୱେଶ ବିଶ୍ୱଭବନ ସ୍ଥିତ ବିଶ୍ୱରୂପ
ବିଶ୍ୱାତ୍ମକ ତ୍ରିଭୁବନୈକ ଗୁଣେ ଭବେଶ ।
ହେ ବିଶ୍ୱବନ୍ଦ୍ୟ କରୁଣାମୟ ଦୀନବନ୍ଧୋ
ସଂସାରଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୮ ।
ଗୌରୀବିଳାସ ଭୁବନାୟ ମହେଶ୍ୱରାୟ
ପଞ୍ଚାନନାୟ ଶରଣାଗତକଳ୍ପକାୟ ।
ସର୍ବାୟ ସର୍ବଜଗତାମଧିପାୟ ତସ୍ମୈ
ଦାରିଦ୍ର୍ୟଦୁଃଖଗହନାଜ୍ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୯ ।

ଇତି ଶ୍ରୀମଚ୍ଛଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ବିରଚିତଂ ଶିବସ୍ତୋତ୍ରଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ।

ଇତି ସ୍ତୁତ୍ୱା ଘଣ୍ଟାନାଦଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଅଥାପି ଶକ୍ତିସ୍ତୋତ୍ରାଦି
ଶିବକବଚମପି ଶ୍ରାବୟେତ୍ ।

ଅଥ ବିସର୍ଜନଂ ।

ପୁଷ୍ପାକ୍ଷତାନ୍ ଗୃହୀତ୍ୱା ଓଁ ମହାଦେବାୟ ଯଜମାନମୂର୍ତ୍ତୟେ ନମଃ ।
କୃତାକୃତାଙ୍ଗପ୍ରାଂ ସମସ୍ତ ମମକୃତାଂ ପୂଜାଂ ଚ ଗୃହୀତ୍ୱା ମମ ହୃଦି ମହା-
କୈଳାସେ ବା ଯଥାସୁଖଂ ତିଷ୍ଠ ।

ଇତି ଶ୍ରୀସକାମ ଶିବପୂଜା ସମାପ୍ତା ।

Printed by N N Sahoo Arunodoya Press Cuttack